

TMS 39

FİNANSAL ARAÇLAR: MUHASEBELEŞTİRME VE ÖLÇME

GÜNCELLEMELER VE YÜRÜRLÜK TARİHLERİ

- “TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardı 31/12/2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 03/11/2006 tarih ve 26335 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.
- Söz konusu Standart, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında meydana gelen değişikliklere paralellik sağlanması amacıyla;
 1. 15/07/2007 tarih ve 26583 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 61 sıra no’lu,
 2. 15/07/2007 tarih ve 26583 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 64 sıra no’lu,
 3. 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 66 sıra no’lu,
 4. 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 67 sıra no’lu,
 5. 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 68 sıra no’lu,
 6. 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 71 sıra no’lu,
 7. 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 98 sıra no’lu
 8. 30/10/2008 tarih ve 27039 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 104 sıra no’lu,
 9. 31/10/2008 tarih ve 27040 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 105 sıra no’lu,
 10. 10.12/02/2009 tarih ve 27139 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 142 sıra no’lu,
 11. 11.13/05/2009 tarih ve 27227 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 150 sıra no’lu,
 12. 29/07/2009 tarih ve 27303 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 159 sıra no’lu,
 13. 08/10/2009 tarih ve 27370 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 166 sıra no’lu,
 14. 27/04/2010 tarih ve 27564 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 189 sıra no’lu,
 15. 26/08/2010 tarih ve 27684 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 206 sıra no’lu,
 16. 20/03/ 2011 tarih ve 27880 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 189 sıra no’lu,
 17. 28/10/2011 tarih ve 28098 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 216 sıra no’lu,
 18. 28/10/2011 tarih ve 28098 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 217 sıra no’lu,
 19. 05/03/2014 tarih ve 28932 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 13 sıra no’lu,
 20. 11/02/2014 tarih ve 28910 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 15 sıra no’lu,
 21. 18/09/2014 tarih ve 29123 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 23 sıra no’lu,
 22. 16/12/2017 tarih ve 30272 sayılı Resmî Gazete’de (Mükerrer) yayımlanan 71 sıra no’lu,
 23. 19/12/2017 tarih ve 30275 sayılı Resmî Gazete’de (Mükerrer) yayımlanan 107 sıra no’lu

Tebliğler aracılığıyla güncellenmiştir.

- İkinci değişiklik, Standartta “PB (Para Birimi) ve YTL” şeklinde geçen ibarelerin “TL” olarak değiştirilmesine ilişkin olup, 31/12/2006 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- Üçüncü ve altıncü değişiklikler yeni yayımlanan TMS 1 tarafından yapılmış olup, esas itibarıyla 31/12/2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Yeni TMS 1’in erken uygulanma imkânı da bulunmaktadır. Erken uygulanma durumunda ilgili değişiklikler 31/12/2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- Dördüncü değişiklik yeni yayımlanan TFRS 3, beşinci değişiklik ise yeni yayımlanan TMS 27 tarafından yapılmış olup, esas itibarıyla 30/6/2009 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. Söz konusu Standartların erken uygulanma imkânı da bulunmaktadır. Erken uygulanma durumunda ilgili değişiklikler 31/12/2007 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- Birinci, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci, on ikinci, on üçüncü, on dördüncü ve on beşinci değişiklikler ise doğrudan TMS 39 tarafından yapılmış olup, bu değişikliklerden

birincisi 31/12/2006, yedincisi 31/12/2007, sekizincisi ve onuncusu 31/12/2008, dokuzuncusu 01/07/2008, on birincisi 30/06/2009, on ikincisi 31/12/2009, on üçüncüsü 30/06/2009, on dördüncüsü 31/12/2012, on beşincisi 30/06/2010 tarihlerinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.

- On altıncı değişiklik ise yeni yayımlanan TFRS 9 tarafından yapılmış olup, 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan dönemler için geçerlidir.
- On yedinci ve on sekizinci değişiklikler TFRS 10 ve TFRS 11 tarafından yapılmış olup, bu değişiklikler 31/12/2012 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- Ayrıca TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü Standardının yayımlanmasıyla birlikte gerçeğe uygun değer ölçümü ile ilgili Standart hükümlerinde düzeltmeler yapılmıştır.
- On dokuzuncu ve yirminci değişiklikler TMS 39 tarafından yapılmış olup, bu değişiklikler 31/12/2013 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- Yirmi birinci değişiklik doğrudan TMS 39 tarafından yapılmış olup, bu değişiklikler 30/06/2014 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.
- Yirmi ikinci değişiklik TFRS 15 tarafından yapılmış olup, 31/12/2017 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir. TFRS 15'in erken uygulanması durumunda söz konusu değişiklikler de uygulanır.
- Yirmi üçüncü değişiklik TFRS 9 (2017 Sürümü) tarafından yapılmış olup 31/12/2017 tarihinden sonra başlayan hesap dönemleri için geçerlidir.

Yukarıda yer verilen Tebliğlerin erken uygulanma imkânı da bulunduğundan, bu kitapta TMS 39'un ilgili Tebliğlere göre düzeltilmiş son şekli yer almaktadır. Standardı bu şekliyle uygulamayı tercih etmeyen işletmeler, TMS 39'un bu değişiklikler öncesindeki şekline Kurumumuzun resmi internet sitesinden (<http://www.kgk.gov.tr>) ve ilgili Resmi Gazetelerden (<http://www.resmigazete.gov.tr>) ulaşabilirler.

Türkiye Muhasebe Standardı 39
(TMS 39)
Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme

Amaç

1. [Silinmiştir]

Kapsam

2. **Bu Standart tüm işletmeler tarafından TFRS 9 *Finansal Araçlar* kapsamındaki tüm finansal araçlara aşağıdaki şartlar çerçevesinde uygulanır:**
- (a) TFRS 9'un bu Standartın korunma muhasebesi hükümlerinin uygulanmasına izin vermesi ve
- (b) Finansal aracın bu Standart uyarınca korunma şartlarını sağlayan korunma ilişkisinin parçası olması.
- 2A. Değer düşüklüğü kayıplarının finansal tablolara yansıtılması amacıyla, TFRS 15'in bu Standartta göre muhasebeleştirilmesini öngördüğü haklara, bu Standartın değer düşüklüğü hükümleri uygulanır.
3. “-”
- 4-7. [Silinmiştir]

Tanımlar

8. TFRS 13, TFRS 9 ve TMS 32'de tanımlanan terimler bu Standartta, TFRS 13'ün Ek A bölümünde, TFRS 9'un EK A bölümünde ve TMS 32'nin 11'inci paragrafında belirtilen anlamları ile kullanılmıştır. TFRS 13, TFRS 9 ve TMS 32 aşağıdaki terimleri tanımlamakta ve bu tanımların uygulanmasına yönelik rehberlik sağlamaktadır:
- Finansal varlık veya finansal yükümlülüğün itfa edilmiş maliyeti
 - Finansal tablo dışı bırakma
 - Türev ürün
 - Etkin faiz yöntemi
 - Özkaynak aracı
 - Gerçeğe uygun değer
 - Finansal varlık
 - Finansal araç
 - Finansal yükümlülük.
9. **Bu Standartta geçen terimlerin anlamları aşağıdaki gibidir:**
- Finansal riskten korunma muhasebesine ilişkin tanımlar**
- Kesin taahhüt:** Belirli miktardaki kaynağın belirli bir fiyattan gelecekteki belirli bir tarihte veya tarihlerde el değiştirmesine yönelik bağlayıcı bir anlaşmadır.
- Tahmini işlem:** Taahhüt edilmemiş ancak gerçekleşmesi öngörülen işlemdir.
- Korunma aracı:** Gerçeğe uygun değerinin veya nakit akışlarının korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerindeki veya nakit akışlarındaki değişimi netleştirmesi beklenen türev araç ya da (sadece döviz kuru riskinden korunma amaçlı işlemler için) türev olmayan finansal varlık veya yükümlülüklerdir (72-77'nci paragraflar ile Ek A'da yer alan UR94-UR97 paragrafları, finansal riskten korunma araçlarının tanımını detaylı olarak içerir).
- Korunan kalem:** (a) İşletmeyi, gerçeğe uygun değerinde veya gelecekteki nakit akışlarında meydana gelen değişim riskine maruz bırakan ve (b) riskten korunmuş olarak tanımlanan bir varlık, yükümlülük, kesin taahhüt, bir tahmini işlem veya yurtdışı işletmedeki bir net yatırımdır (78-84'üncü paragraflar ile Ek A'da yer alan UR98- UR101 paragrafları, korunan kalemlerin tanımını detaylı olarak içerir).

Korunma işleminin etkinliği: Korunan kalemin gerçeğe uygun değerinde veya nakit akışlarında meydana gelen ve korunulan riskle ilişkilendirilebilen değişimlerin, korunma aracının gerçeğe uygun değerinde veya nakit akışlarında meydana gelen değişimler tarafından netleştirilme derecesidir (bakınız: Ek A'da yer alan UR105-UR113 paragrafları).

10-70.[Silinmiştir]

Finansal riskten korunma

71. İşletmenin TFRS 9'u uygulaması ve muhasebe politikasını bu Standardın (bakınız: TFRS 9'un 7.2.21 paragrafı) korunma muhasebesi hükümlerini uygulamaya devam edecek şekilde seçmemesi durumunda, TFRS 9'un 6'ncı bölümünde yer alan korunma muhasebesi hükümleri uygulanır. Ancak, finansal varlık veya yükümlülüklerden oluşan bir portföye ilişkin faiz riskine karşı yapılan gerçeğe uygun değer değişiminden korunma işlemi için işletme, TFRS 9'un 6.1.3 paragrafı uyarınca TFRS 9 hükümleri yerine bu Standarttaki korunma muhasebesi hükümlerini uygulayabilir. Bu durumda işletme, bir portföyün faiz riskine karşı korunması için uygulanan gerçeğe uygun değer değişiminden korunma muhasebesine ilişkin özel hükümleri de uygular (bakınız: 81A, 89A ve UR114-UR132 paragrafları).

Finansal riskten korunma araçları

Nitelikleri

72. Bazı yazılı opsiyonlar hariç olmak üzere (bakınız: Ek A UR 94 üncü Paragraf), 88 inci Paragraftaki koşullara uyulduğu sürece, bu Standart, bir türev ürünün finansal riskten korunma aracı olarak sınıflandığı durumları kısıtlamaz. Ancak türev olmayan bir finansal varlık veya borç, sadece, yabancı para riskine yönelik finansal riskten korunma aracı olarak sınıflanabilir.
73. Finansal riskten korunma muhasebesi açısından, sadece, raporlayan işletme dışındaki (diğer bir ifadeyle, hakkında raporlama yapılan grup veya işletme dışındaki) bir tarafı içeren finansal araçlar finansal riskten korunma aracı olarak tanımlanabilir. Konsolide edilmiş grup içindeki işletmelerden veya işletme içindeki bölümlerden her biri, grup içindeki diğer işletmelerle veya işletme içindeki diğer bölümlerle finansal riskten korunma amaçlı işlemlerde bulunabilirler dahi, bu tür grup içi işlemler konsolidasyon işlemleri sırasında ihmal edilir. Dolayısıyla, bu tür finansal riskten korunma amaçlı grup içi işlemlerin, grubun konsolide finansal tablolarında finansal riskten korunma muhasebesine dahil edilmesi uygun görülmez. Ancak bunlar, raporlanan işletme dışında kalmaları durumunda, grup içindeki işletmelerin bağımsız veya bireysel finansal tablolarında finansal riskten korunma muhasebesine konu edilebilirler.

Finansal riskten korunma araçlarının tanımlanması

74. Normalde, bir finansal riskten korunma aracının bütünü için tek bir gerçeğe uygun değer bulunur ve gerçeğe uygun değerde değişikliğe yol açan etkenler birbirleriyle bağımlıdır. Bu nedenle, finansal riskten korunma ilişkisi, finansal riskten korunma aracının bütününe ilişkin olarak tanımlanır. Bunun istisnaları aşağıdakilerle sınırlıdır:
- (a) Bir opsiyon sözleşmesinin uygulama fiyatı ile piyasa fiyatı arasındaki fark (intrinsic value) ile zaman değerini birbirinden ayırmak ve zaman değerini dışarda bırakarak yalnızca opsiyonun uygulama fiyatı ile piyasa fiyatı arasındaki farktaki (intrinsic value) değişimi finansal riskten korunma aracı olarak göstermek ve
- (b) Bir forward sözleşmesinde faiz bileşeni ile spot fiyatı birbirinden ayırmak Sözü edilen istisnalara izin verilmesinin nedeni, opsiyonun uygulama fiyatı ve piyasa fiyatı arasındaki fark (intrinsic value) ile forward sözleşmesindeki primin ayrı ayrı ölçümlerinin genellikle mümkün olmasıdır. Bir opsiyon sözleşmesinin hem içsel değerini hem de zaman değerini dikkate alan dinamik bir finansal riskten korunma stratejisi, finansal riskten korunma muhasebesi için uygun görülebilir.
75. Tüm finansal riskten korunma aracının bir kısmı, örneğin türev ürün tutarının yüzde 50'si, bir finansal riskten korunma ilişkisinde finansal riskten korunma aracı olarak tanımlanabilir. Ancak bir finansal riskten korunma ilişkisi, finansal riskten korunma aracının geçerli olduğu sürenin sadece bir bölümünü için tanımlanamaz.
76. (a) Korunulan finansal risklerin açıkça belirlenmesi, (b) finansal riskten korunma işleminin etkinliğinin kanıtlanması ve (c) finansal riskten korunma aracı ve farklı risk durumlarının özel olarak

gösterilebilmeleri durumunda, tek bir finansal riskten korunma aracı, birden fazla risk türünden korunma amaçlı olarak gösterilebilir.

77. İki veya daha fazla türev ürün veya bunların bir oranı (veya yabancı para riskinden korunma amaçlı bir işlemde iki veya daha fazla türev olmayan ürün veya bunların bir oranı ya da türev ürünler ile türev olmayan ürünlerin bileşimi veya bunların bir oranı), bazı türev ürünlerden kaynaklanan risklerin (riskin) diğerlerinden kaynaklanan risklerle dengelendiği durum da dahil olmak üzere bir birleşim olarak görülebilir ve müştereken finansal riskten korunma aracı olarak sınıflanabilir. Ancak bir yazılı opsiyon ile satın alma opsiyonunu birleştiren faiz oranı koruması veya diğer türev araçlar, etkileri itibarıyla net yazılı opsiyon (net prim elde edilen yazılı opsiyon) mahiyetinde olmaları durumunda finansal riskten korunma aracı olarak tanımlanmazlar. Benzer şekilde, iki veya daha fazla finansal araç (veya bunların bir oranının) bunlardan hiçbirinin yazılı opsiyon veya net yazılı opsiyon olmamaları durumunda finansal riskten korunma aracı olarak sınıflanabilirler.

Finansal riskten korunma konusu kalemler

Nitelikleri

78. Finansal riskten korunma konusu kalem, muhasebeleştirilmiş bir varlık veya borç, muhasebeleştirilmemiş bir kesin taahhüt, gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlem veya yurtdışı bir işletmedeki net yatırım olabilir. Finansal riskten korunma konusu kalem (a) tek bir varlık, borç, kesin taahhüt, gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlem veya yurtdışı işletmedeki net yatırım, (b) benzer risk özelliklerine sahip varlıklar, borçlar, kesin taahhütler, gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlemler veya yurtdışı işletmelerdeki net yatırımlar veya (c) sadece, faiz oranı riskinden korunan bir portföyde, korunulan finansal riski paylaşan finansal varlık veya borç portföyünün bir parçası olabilir.
79. [Silinmiştir]
80. Finansal riskten korunma muhasebesi açısından, sadece, işletme dışındaki bir tarafı içine alan varlıklar, borçlar, kesin taahhütler veya gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlemler finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanabilir. Finansal riskten korunma muhasebesi, TFRS 10'da tanımlanan yatırım işletmesinin kendisi ile gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılarak ölçülen bağlı ortaklığı arasındaki işlemler hariç olmak üzere, grubun konsolide finansal tablolarında uygulanmaz; sadece aynı grup içindeki işletmelerin ayrı ve bireysel finansal tablolarında, söz konusu işletmeler arasında gerçekleştirilen işlemler için uygulanır. İstisna olarak, grup içi parasal bir kaleme ilişkin yabancı para riskinin (örneğin, iki bağlı ortaklık arasındaki borçlar/alacaklar) TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri'ne göre konsolidasyon işlemi sırasında tam olarak elimine edilmeyen döviz kuru kazanç veya kayıplarına sebep olması durumunda, söz konusu yabancı para riski konsolide finansal tablolarda finansal riskten korunma konusu kalem olarak sunulma koşullarını taşıyabilir. TMS 21'e göre grup içi parasal işlemin farklı para birimlerine sahip iki grup şirketi arasında gerçekleşmesi halinde, söz konusu işlemlerden kaynaklanan yabancı para kâr ve zararları konsolidasyon işlemleri sırasında tam olarak elimine edilmez. Buna ek olarak, gerçekleşme ihtimali yüksek grup içi tahmini bir işleme ilişkin yabancı para riski, anılan işlemin, işlemi yapan işletmenin geçerli para biriminden farklı bir para birimi ile yapılmış olması ve ilgili yabancı para riskinin konsolide kâr veya zararı etkileyecek nitelikte olması durumunda, konsolide finansal tablolarda finansal riskten korunma konusu kalem olarak sunulma koşullarını taşıyabilir.

Finansal kalemlerin finansal riskten korunma konusu kalem olarak gösterilmeleri (tanımlanmaları)

81. Finansal riskten korunma konusu kalemin finansal bir varlık veya finansal bir borç olması durumunda, anılan kalemler, etkinliğin ölçülebilmesi koşuluyla, nakit akışlarının veya gerçeğe uygun değerinin sadece bir kısmı ile ilişkili bulunan riskler açısından (bir veya daha fazla seçilmiş sözleşmeye bağlı nakit akışı veya bunların bir oranı ya da gerçeğe uygun değerinin bir yüzdesi) finansal riskten korunma konusu kalem olabilir. Örneğin faiz içeren bir varlık veya borcun maruz kaldığı faiz riskinin belirlenebilir veya ayrı olarak ölçülebilir bir bölümü finansal riskten korunma konusu risk olarak tanımlanabilir (finansal riskten korunma konusu bir finansal aracın maruz kaldığı toplam faiz riskinin risksiz faiz oranı veya gösterge (benchmark) faiz oranı bileşeni gibi).
- 81A. Bir finansal varlık veya finansal borç portföyünün maruz kalınan faiz oranı değişikliğine karşı gerçeğe uygun değer riskinden korunması işleminde (ki sadece bu tür bir finansal riskten korunma işleminde), finansal riskten korunan bölümün münferit bir varlıktan (veya yükümlülükten) ziyade bir yabancı para

cinsinden (örneğin, dolar, euro, pound veya rand tutarı şeklinde) tanımlanabilir. Söz konusu portföy, risk yönetimi amacıyla, varlık ve borçlar ihtiva etmekte olsa dahi, tanımlanan tutar, varlık veya borçların bir tutarıdır. Varlık ve borçları ihtiva eden netleştirilmiş bir tutarın tanımlanmasına izin verilmez. İşletme, tanımlanan bu tutarla ilişkili olan faiz oranı riskinin bir bölümünü finansal riskten koruyabilir. Örneğin peşin olarak ödenebilen varlıklar içeren bir portföyün finansal riskten korunması durumunda, işletme, sözleşmeye bağlı yeniden fiyatlama tarihleri yerine tahmini yeniden fiyatlama tarihlerini esas almak suretiyle, gerçeğe uygun değerde meydana gelen ve korunan faiz oranında meydana gelen değişikliklerle ilişkilendirilebilen değişiklikleri finansal riskten koruyabilir. Finansal riskten korunan bölümün tahmini yeniden fiyatlandırma tarihlerine dayanması durumunda, finansal riskten korunan faiz oranında meydana gelen değişikliklerin ilgili tahmini yeniden fiyatlandırma tarihleri üzerindeki etkisi finansal riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerindeki değişikliklerin tespiti sırasında dikkate alınır. Sonuç olarak, peşin ödenebilir kalemler içeren bir portföyün, peşin ödenebilir nitelikte olmayan bir türev ürünle finansal riskten korunması durumunda, finansal riskten korunma konusu portföyde yer alan kalemlerin önceden ödeneceği tahmin edilen tarihlerinin değiştirilmesi veya gerçek peşin ödeme tarihlerinin tahmin edilenlerden farklı olması durumunda, etkin olmayan bir işlem (etkinsizlik) meydana gelmiş olur.

Finansal olmayan kalemlerin finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanmaları (gösterilmeleri)

82. **Finansal riskten korunma konusu kalemin finansal olmayan bir varlık veya borç olması durumunda, nakit akışlarındaki veya gerçeğe uygun değerdeki değişikliklerin yabancı para riski haricindeki belirli bir riske tekabül eden uygun kısımlarının ayrılması ve ölçülmesindeki zorluklar nedeniyle, söz konusu finansal olmayan varlık ve borçlar (a) yabancı para risklerine karşı ya da (b) tümüyle bütün risklere karşı finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanabilir.**

Kalemler grubunun finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanmaları (gösterilmeleri)

83. Sadece, bir grup içerisindeki münferit varlık veya borçların korunan riski paylaşmaları durumunda, benzer nitelikteki varlık veya borçlar bir araya toplanıp grup olarak finansal riskten korunabilir. Bunun yanı sıra, gruptaki her bir kalemin korunulan risk ile ilişkilendirilebilen gerçeğe uygun değer değişikliklerinin, ilgili kalem grubunun korunulan risk ile ilişkilendirilebilen gerçeğe uygun değerindeki toplam değişiklikler ile yaklaşık olarak orantılı olması beklenir.
84. Bir işletmenin finansal riskten korunma işleminin etkinliğini, finansal riskten korunma aracı (veya benzer finansal riskten korunma araçlarından oluşan grup) ile finansal riskten korunma konusu kalemin (veya finansal riskten korunan benzer nitelikteki kalem grubunun) gerçeğe uygun değerindeki veya nakit akışlarındaki değişiklikleri karşılaştırmak suretiyle değerlendirmesi nedeniyle, söz konusu finansal riskten korunma aracının finansal riskten korunma konusu belirli bir kalem yerine toplam net pozisyon tutarı (örneğin benzer vadelere sahip bütün sabit faizli varlık veya borçların net tutarı) ile karşılaştırılması, finansal riskten korunma muhasebesi için yeterli koşulları sağlamaz.

Finansal riskten korunma muhasebesi

85. Finansal riskten korunma muhasebesinde, finansal riskten korunma aracı ile finansal riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerlerinde meydana gelen değişikliklerin kâr veya zarardaki etkileri muhasebeleştirilir.

86. **Finansal riskten korunma ilişkileri üç çeşittir:**

(a) **Gerçeğe uygun değer riskinden korunma: Muhasebeleştirilmiş bir varlık veya borcun ya da muhasebeleştirilmemiş bir kesin taahhüdün veya bu tür bir varlık, borç ya da taahhüdün belirlenebilir bir bölümünün gerçeğe uygun değerinde meydana gelen, belirli bir risk unsuru ile ilişkilendirilebilen ve kâr veya zararı etkileyebilecek nitelikteki değişikliklere karşı gerçekleştirilen bir finansal riskten korunma işlemidir.**

(b) **Nakit akış riskinden korunma: (i) muhasebeleştirilmiş bir varlık veya borca (örneğin, değişken oranlı borçların gelecekteki faiz ödemelerinin tamamı veya bir kısmı) ya da gerçekleşme ihtimali yüksek tahmini bir işleme ilişkin belirli bir riskle ilişkilendirilebilen ve**

(ii) net kâr veya zararı etkileyebilen nitelikteki nakış akış değişikliklerinden korunmak için gerçekleştirilen bir finansal riskten korunma işlemdir.

(c) Yurtdışındaki işletmede bulunan net yatırım riskinden korunma: TMS 21’de yer almaktadır.

87. Bir kesin taahhüde ilişkin yabancı para riskinden korunma işlemi, gerçeğe uygun değer riskinden veya nakit akış riskinden korunma işlemi olarak muhasebeleştirilebilir.

88. Bir finansal riskten korunma ilişkisi, sadece ve sadece aşağıdaki koşulların tümünü karşılaması durumunda, 89-102 nci Paragraflarda belirtilen finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanması için yeterli görülür.

(a) Finansal riskten korunma işleminin başlangıcında, finansal riskten korunma ilişkisi ile işletmenin finansal riskten korunma işleminde bulunmasına neden olan risk yönetimi hedef ve stratejisinin resmi bir tanımının bulunması ve bunların resmi bir belgeye dayanması. Anılan belgeleme, finansal riskten korunma aracının belirlenmesi, finansal riskten korunma konusu varlık ya da işlemi, korunulan finansal riskin yapısını ve işletmenin ilgili finansal riskten korunma aracının varlığın gerçeğe uygun değerinde veya nakit akışlarında meydana gelen ve korunulan finansal riskle ilişkilendirilebilen değişiklikleri dengelemedeki etkinliğini nasıl değerlendireceğini içerir.

(b) Finansal riskten korunma işleminin, korunulan risk ile ilişkilendirilebilen gerçeğe uygun değerdeki veya nakit akışlarındaki değişiklikleri dengelemede oldukça etkin olması ve ilgili finansal riskten korunma ilişkisine ilişkin belgelendirilmiş risk yönetim stratejisi ile tutarlı olması beklenir (bakınız: Ek A UR 105-UR 113 üncü Paragraf).

(c) Nakit akış riskinden korunma işlemleri için, finansal riskten korunma işleminin konusunu teşkil eden tahmini işlemin gerçekleşme ihtimalinin yüksek olması ve nakit akışlarındaki değişikliklerin kâr veya zararı etkileyebilecek nitelikte olması gerekir.

(d) Korunma işleminin etkinliği güvenilir bir şekilde ölçülebilir, diğer bir ifadeyle, korunan kalemin korunulan riskle ilişkilendirilebilen gerçeğe uygun değeri ve nakit akışları güvenilir bir şekilde ölçülebilir.

(e) Finansal riskten korunma işlemi sürekli olarak değerlendirilir ve tanımlandığı tüm finansal raporlama dönemleri boyunca oldukça etkin olacak şekilde tespit edilir.

Gerçeğe Uygun Değer Değişiminden Korunma

89. Gerçeğe uygun değer değişiminden korunma işlemi 88’inci paragrafta yer alan kıstasları karşıladığı sürece, aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir:

(a) Korunma aracının gerçeğe uygun değerinin yeniden ölçülmesinden (türev nitelikli bir finansal riskten korunma aracı için) veya korunma aracının defter değerine ilişkin yabancı para bileşeninin TMS 21’e göre ölçülmesinden kaynaklanan kazanç veya kayıplar, kâr veya zararda finansal tablolara alınır ve

(b) Korunan kalemden kaynaklanan ve korunulan riskle ilişkilendirilebilen kazanç veya kayıp, korunan kalemin defter değerini düzeltir ve kâr veya zararda finansal tablolara alınır. Bu yöntem, korunan kalemin maliyet değerinden başka bir değerle ölçülmüş olması durumunda uygulanır. Korunan kalemden kaynaklanan korunma kazancı veya kaybının kâr veya zararda finansal tablolara alınması, korunan kalemin TFRS 9’un 4.1.2A paragrafı uyarınca gerçeğe uygun değer değişimi diğer kapsamlı gelire yansıtılarak ölçülen finansal varlık olması durumunda uygulanabilir.

89A. Finansal varlık veya finansal borç portföyünün bir kısmının maruz kalınan faiz oranı değişikliğine karşı gerçeğe uygun değer riskinden korunması işleminde (ki sadece bu tür bir finansal riskten korunma işleminde), Paragraf 89(b)’de yer alan hüküm, finansal riskten korunma konusu kaleme ilişkin kazanç veya kaybın:

(a) Finansal riskten korunma konusu kalemin bir varlık olarak izlendiği yeniden fiyatlandırma dönemleri itibariyle varlıkların içinde tek ve ayrı bir kalem olarak veya

- (b) Finansal riskten korunma konusu kalemin bir borç olarak izlendiği yeniden fiyatlandırma dönemleri itibariyle borçların içinde tek ve ayrı bir kalem olarak sunulması suretiyle yerine getirilebilir.

Yukarıda (a) ve (b)'de belirtilen ayrı kalemler finansal varlık veya finansal borçların yanında sunulur. Bu kalemler içerisinde bulunan tutarlar, ilgili oldukları varlık veya borçlar finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakıldığında kayıtlardan çıkarılır.

90. Korunan kaleme ilişkin yalnızca belirli risklerden korunulması durumunda, söz konusu kalemin gerçeğe uygun değerinde meydana gelen ve bu risklerle ilişkilendirilemeyen değişimler TFRS 9'un 5.7.1 paragrafı uyarınca finansal tablolara alınır.

91. İşletme aşağıdaki durumlardan birinin oluşması durumunda, 89 uncu Paragrafta yer alan finansal riskten korunma muhasebesini uygulamaya son verir:

- (a) Finansal riskten korunma aracının vadesinin dolması, satılması, sonlandırılması veya kullanılması. Bubakımdan, finansal riskten korunma aracının yenilenmesi veya bir başka finansal riskten korunma aracına aktarılması, bu işlemler işletmenin belgelenmiş riskten korunma stratejisinin bir parçası olduğu durumlarda, vadenin dolması ya da sonlandırma olarak kabul edilmez. Ayrıca, bu amaçla aşağıdaki durumlarda, finansal riskten korunma aracının vadesinin dolması ya da sonlandırılması söz konusu değildir;

- (i) Yürürlükteki mevzuat hükümleri veya mevzuatın yenilenmesi sonucunda, finansal riskten korunma aracının taraflarının, bir veya daha fazla takas kuruluşunun her bir tarafın yeni karşı tarafı haline gelmesi için başlangıçtaki karşı taraflarını yenilemek konusunda anlaşmaya varmaları. Bu amaçla, takas kuruluşu, merkezi bir kuruluş (bazen bir "takas organı" ya da "takas kurumu" olarak adlandırılır) ya da örneğin merkezi bir kuruluş tarafından takasın gerçekleştirilmesi amacıyla karşı taraf olarak hareket eden, takas kuruluşunun bir takas üyesi ya da takas kuruluşunun takas üyesinin müşterisi olan işletme veya işletmelerdir. Ancak, finansal riskten korunma aracının taraflarının, başlangıçtaki karşı taraflarını farklı karşı taraflarla yenilemeleri durumunda, söz konusu tarafların yalnızca aynı merkezi kuruluş ile takas gerçekleştirmesi durumunda bu Paragraf uygulanır.

- (ii) Finansal riskten korunma aracına ilişkin diğer değişikliklerin bulunması durumunda, bu değişikliklerin karşı tarafın bu şekilde yenilenmesini gerçekleştirmek için gerekli olanlarla sınırlı olması. Bu tür değişiklikler, finansal riskten korunma aracının başlangıçta takas kuruluşuyla takas edilmiş olması halinde öngörülecek şartlar ile tutarlı olanlarla sınırlıdır. Bu değişiklikler teminat hükümlerini, alacak ve borç bakiyelerini netleştirme haklarını ve kesilen masrafları içerir.

- (b) Finansal riskten korunma işleminin 88 inci Paragrafta yer alan finansal riskten korunma muhasebesine ilişkin gerekli koşulları sağlayamaz duruma gelmesi veya

- (c) İşletmenin ilgili işleme ilişkin sınıflandırmayı/düzenlemeyi iptal etmesi.

92. Finansal riskten korunma konusu finansal aracın etkin faiz yöntemi kullanılarak belirlenen defter değerinde Paragraf 89(b) uyarınca yapılan her türlü düzeltme (veya bir portföyün faiz oranı riskinden korunması durumunda, Paragraf 89A'da yer alan ayrı finansal durum tablosu (*bilanço*) kaleminde yapılan düzeltme), kâr veya zarar aracılığıyla itfa edilir. İtfa işlemi, düzeltme olur olmaz başlatılabilir ve finansal riskten korunma konusu kalemin korunulan finansal riskle ilişkili gerçeğe uygun değerindeki değişiklikler nedeniyle düzeltilmesinin sona ermesinden daha geç bir zamanda başlatılmaz. Düzeltme işlemi, itfanın başladığı tarih itibariyle yeniden hesaplanan etkin faiz oranına dayanır. Ancak, finansal varlık veya finansal borç portföyünün maruz kalınan faiz oranı değişikliğine karşı gerçeğe uygun değer riskinden korunması işleminde (ki sadece bu tür bir finansal riskten korunma işleminde) yeniden hesaplanan bir etkin faiz oranının kullanılmasının mümkün olmaması durumunda, yapılan düzeltme eşit oranlı bir yöntem kullanmak suretiyle itfa edilir. Düzeltme işlemi, finansal aracın vadesinde veya bir portföyün faiz oranı riskine karşı korunması amaçlı işlemlerde, ilgili yeniden fiyatlandırma döneminin sonunda tamamen itfa edilmiş olur.

93. Muhasebeleştirilmemiş kesin bir taahhüdün finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanmış olması durumunda, korunulan finansal riskle ilişkili olarak kesin taahhüdün gerçeğe uygun değerinde daha sonra meydana gelen birikmiş değişim tutarı, kâr veya zararda muhasebeleştirilen kazanç veya kayıp ile birlikte varlık veya borç olarak muhasebeleştirilir (bakınız: Paragraf 89(b)). Finansal riskten korunma aracının gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişiklikler ise kâr veya zararda muhasebeleştirilir.
94. İşletmenin bir varlık edinilmesi veya bir borç üstlenilmesine ilişkin olarak, gerçeğe uygun değer riskinden korunma işleminde finansal riskten korunma konusu kalem olan bir kesin taahhütte bulunması durumunda, işletmenin ilgili kesin taahhüdü yerine getirmesi sonucunda oluşan varlık veya borcun ilk defter değeri, söz konusu kesin taahhüdün finansal durum tablosuna (*bilanço*ya) yansıtılmış bulunan gerçeğe uygun değerinde finansal riskten korunma işlemi nedeniyle meydana gelen toplam değişimi içerecek şekilde düzeltilir.

Nakit akış riskinden korunma

95. **Nakit akış riskinden korunma işlemi, dönem boyunca 88 inci Paragrafta belirtilen koşulları sağlaması durumunda aşağıdaki gibi muhasebeleştirilir.**
- (a) **Finansal riskten korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kayıpların etkin olduğu tespit edilen kısmı (bakınız: Paragraf 88) diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilir ve**
- (b) **Finansal riskten korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kaybın etkin olmayan kısmı kâr veya zararda muhasebeleştirilir.**
96. Daha açık olarak, nakit akış riskinden korunma işlemi aşağıdaki gibi muhasebeleştirilir:
- (a) Finansal riskten korunma konusu kalemin özkaynak ile ilgili kısmı aşağıdakilerden düşük olanına göre düzeltilir (mutlak değer itibarıyla):
- (i) Finansal riskten korunma işleminin başlangıcından itibaren finansal riskten korunma aracının toplam kazanç ya da kaybı ve
- (ii) Finansal riskten korunma işleminin başlangıcından itibaren finansal riskten korunma aracının gelecekteki tahmini nakit akışlarının gerçeğe uygun değerinde (bugünkü değerinde) meydana gelen toplam değişim
- (b) Finansal riskten korunma aracına veya buna ilişkin bir bileşenden (etkin olmayan) geriye kalan kazanç veya kayıp, kâr ya da zararda muhasebeleştirilir ve
- (c) İşletmenin belirli bir korunma ilişkisiyle ilgili belgelendirilmiş risk yönetim stratejisi tarafından, korunma işleminin etkinliğinin değerlendirilmesinde, korunma aracına ilişkin kazanç veya kayıp ya da ilgili nakit akışlarının belirli bir kısmının dikkate alınmaması durumunda (bakınız: 74, 75 ve 88(a) paragrafları), dikkate alınmayan bu kazanç veya kayıp TFRS 9'un 5.7.1 paragrafı uyarınca finansal tablolara alınır.
97. **Tahmini işleme yönelik finansal riskten korunma işleminin bir finansal varlık veya finansal borç muhasebeleştirilmesi ile sonuçlanması durumunda, 95 inci Paragraf uyarınca diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş bulunan kazanç veya kayıplar, finansal riskten korunmaya konu olan tahmini nakit akışlarının kâr veya zararı etkilediği dönem veya dönemlerde (faiz gelirinin veya giderinin muhasebeleştirildiği dönemler gibi), yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak özkaynaklardan çıkarılarak kâr veya zarar içerisinde yeniden sınıflandırılır (bakınız: TMS 1 (2008 yılında yayımlanan)). Ancak, işletmenin diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilen bir zararın tamamının veya bir kısmının gelecekteki bir veya daha fazla dönem içinde geri kazanılamayacağını öngörmesi durumunda, geri kazanılamayacağı öngörülen tutar, yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak kâr veya zararda yeniden sınıflandırılır.**
98. **Tahmini işleme ilişkin finansal riskten korunma işleminin finansal olmayan bir varlık veya finansal olmayan bir borç muhasebeleştirilmesi ile sonuçlanması durumunda veya finansal olmayan bir varlık ya da finansal olmayan bir borca ilişkin tahmini bir işlemin gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi uygulanan bir kesin taahhüde dönüşmesi durumunda, işletme, aşağıdaki (a) veya (b) seçeneklerinden birini uygular:**

- (a) İşletme, 95 inci Paragrafa göre diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş olan kazanç veya kayıpları, elde edilen varlığın veya üstlenilen borcun kâr veya zararı etkilediği dönem veya dönemlerde (amortisman gideri veya satılan malların maliyetinin muhasebeleştirildiği dönemler gibi) yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak kar veya zarar içerisinde yeniden sınıflandırır (bakınız TMS 1 (2008 yılında yayımlanan)). Ancak, işletmenin diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilen bir zararın tamamının veya bir kısmının gelecekteki bir veya daha fazla dönem içinde geri kazanılamayacağını beklemesi durumunda, geri kazanılamayacağı beklenen tutar yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak özkaynaklardan çıkarılarak kar veya zarar içerisinde yeniden sınıflandırılır.
- (b) İşletme, 95 inci Paragrafa göre diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş bulunan kazanç veya kayıpları iptal ederek varlık veya borcun ilk maliyetine veya defter değerine dahil eder.
99. İşletme, Paragraf 98'in (a) veya (b) seçeneğinden birini muhasebe politikası olarak kabul eder ve bunu 98 inci Paragrafın ilgili bulunduğu finansal riskten korunma işlemlerinin tamamına tutarlı bir şekilde uygular.
100. 97 ve 98 inci Paragraflar dışında kalan nakit akış riskinden korunma işlemlerinde, diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş bulunan tutarlar, finansal riskten korunma konusu tahmini nakit akışlarının kâr veya zararı etkilediği dönem veya dönemlerde (örneğin, tahmin edilen bir satış gerçekleştiğinde), özkaynaklardan çıkarılarak kâr veya zararda yeniden sınıflandırılır (bakınız: TMS 1 (2008 yılında yayımlanan)).
101. İşletme, aşağıdakilerden herhangi birisinin oluşması durumunda 95-100 üncü Paragraflarda belirtilen finansal riskten korunma muhasebesini uygulamaya son verir:
- (a) Finansal riskten korunma aracının vadesinin dolması, satılması, sonlandırılması veya kullanılması.. Bu durumda, finansal riskten korunma işleminin etkin olduğu dönemden itibaren (bakınız: Paragraf 95(a)) diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmesine devam edilen finansal riskten korunma aracına ait toplam kazanç ya da kayıp, ilgili tahmini işlem gerçekleşene kadar özkaynaklarda ayrı bir kalem olarak kalmaya devam eder. İşlemin gerçekleşmesi durumunda 97, 98 veya 100 üncü Paragraflar uygulanır. Bu alt Paragrafın amaçları açısından, finansal riskten korunma aracının yenilenmesi veya bir başka finansal riskten korunma aracına aktarılması, bu işlemler işletmenin belgelenmiş riskten korunma stratejisinin bir parçası olduğu durumlarda, vadenin dolması ya da sonlandırma olarak kabul edilmez. Ayrıca, bu alt Paragrafın amaçları açısından aşağıdaki durumlarda, finansal riskten korunma aracının vadesinin dolması ya da sonlandırılması söz konusu değildir;
- (i) Yürürlükteki mevzuat hükümleri veya mevzuatın yenilenmesi sonucunda, finansal riskten korunma aracının taraflarının, bir veya daha fazla takas kuruluşunun her bir tarafın yeni karşı tarafı haline gelmesi için başlangıçtaki karşı taraflarını yenilemek konusunda anlaşmaya varmaları. Bu amaçla, takas kuruluşu merkezi bir kuruluş (bazen bir "takas organı" ya da "takas kurumu" olarak adlandırılır) ya da örneğin merkezi bir kuruluş tarafından takasın gerçekleştirilmesi amacıyla karşı taraf olarak hareket eden, takas kuruluşunun bir takas üyesi ya da takas kuruluşunun takas üyesinin müşterisi olan işletme veya işletmelerdir. Ancak, finansal riskten korunma aracının taraflarının, başlangıçtaki karşı taraflarını farklı karşı taraflarla yenilemeleri durumunda, söz konusu tarafların yalnızca aynı merkezi kuruluş ile takas gerçekleştirmesi durumunda bu Paragraf uygulanır.
- (ii) Finansal riskten korunma aracına ilişkin diğer değişikliklerin bulunması durumunda, bu değişikliklerin karşı tarafın bu şekilde yenilenmesini gerçekleştirmek için gerekli olanlarla sınırlı olması. Bu tür değişiklikler, finansal riskten korunma aracının başlangıçta takas kuruluşuyla takas edilmiş olması halinde, öngörülen şartlar ile tutarlı olanlarla sınırlıdır. Bu değişiklikler teminat hükümlerini, alacak ve borç bakiyelerini netleştirme haklarını ve kesilen masrafları içerir.
- (b) Finansal riskten korunma işleminin 88 inci Paragrafta yer alan finansal riskten korunma muhasebesi ile ilgili koşulları bundan böyle sağlamaması. Bu durumda, finansal riskten

korunma işleminin etkin olduğu dönemden itibaren (bakınız: Paragraf 95(a)) diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmesine devam edilen finansal riskten korunma aracına ait toplam kazanç ya da kayıp, ilgili tahmini işlem gerçekleşene kadar özkaynaklarda ayrı bir kalem olarak kalmaya devam eder. İşlemin gerçekleşmesi durumunda 97, 98 veya 100 üncü Paragraflar uygulanır.

- (c) Tahmini işlemin gerçekleşmesinin bundan böyle beklenmediği durumda. Bu durumda, finansal riskten korunma işleminin etkin olduğu dönemden itibaren (bakınız: Paragraf 95(a)) diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş bulunan toplam kazanç ya da kayıp, yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak özkaynaklardan çıkarılarak kar veya zarar içerisinde yeniden sınıflandırılır. Bundan böyle gerçekleşme olasılığı yüksek olarak değerlendirilmeyen bir tahmini işlemin (bakınız: Paragraf 88(c)), gerçekleşmesi halen bekleniyor olabilir.
- (d) İşletmenin tanımlamayı/sınıflamayı iptal etmesi durumunda. Tahmini işlemlerle ilgili finansal riskten korunma işlemleri için, finansal riskten korunma işleminin etkin olduğu dönemden itibaren (bakınız: Paragraf 95(a)) diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş bulunan finansal riskten korunma aracına ait toplam kazanç ya da kayıp, işlem gerçekleşene kadar veya artık gerçekleşmesinin beklenmediği zamana kadar özkaynaklarda ayrı bir kalem olarak kalmaya devam eder. İşlem gerçekleştiği zaman 97, 98 veya 100 üncü Paragraflar uygulanır. İşlemin gerçekleşmesinin artık beklenmemesi durumunda, diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilmiş bulunan toplam kazanç ya da kayıp, yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak özkaynaklardan çıkarılarak kar veya zarar içerisinde yeniden sınıflandırılır.

Net yatırım riskinden korunma

102. Yurtdışındaki işletmede bulunan net yatırım riskinden korunma amaçlı işlemler, net yatırımın bir parçası olarak muhasebeleştirilen parasal kalemlere ilişkin finansal riskten korunma işlemleri de dahil olmak üzere (bakınız: TMS 21), nakit akış riskinden korunma işlemlerine benzer şekilde muhasebeleştirilir:

- (a) Finansal riskten korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kaybın etkin olduğu tespit edilen kısmı (bakınız: Paragraf 88) diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilir ve
- (b) Finansal riskten korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kaybın etkin olmayan kısmı kâr veya zararda muhasebeleştirilir.

Korunma işleminin etkin olan kısmıyla ilgili olan ve diğer kapsamlı gelirden finansal tablolara alınmış bulunan korunma aracına ilişkin kazanç veya kayıp, TMS 21'in 48-49'uncü paragrafları uyarınca yurtdışındaki işletmenin elden çıkarılması veya kısmen elden çıkarılması sırasında yeniden sınıflandırma düzeltmesi olarak özkaynaktan çıkarılarak kâr veya zararda yeniden sınıflandırılır (bakınız: TMS 1 (2008 yılında yayımlanan)).

Yürürlük tarihi ve geçiş dönemi

103. İşletme, bu Standardı (Mart 2004'de yayımlanan değişiklikler de dahil olmak üzere) 1 Ocak 2005 ve sonrasında başlayan yıllık dönemler için uygular. Erken uygulama teşvik edilir. Aynı zamanda TMS 32'nin (Aralık 2003'de yayımlanan) de uygulanmaması durumunda, bu Standart (Mart 2004'de yayımlanan değişiklikler de dahil olmak üzere) 1 Ocak 2005 tarihinden önce başlayan yıllık dönemler için uygulanmaz. İşletmenin bu Standardı 1 Ocak 2005 tarihinden önce başlayan dönemler için uygulaması durumunda, anılan durum kamuoyuna açıklanır.

103A. İşletme Paragraf 2(j)'deki değişikliği 1 Ocak 2006 ve sonrasında başlayan yıllık dönemler için uygular. İşletmenin "TFRS Yorum 5 Hizmetten Çekme, Restorasyon ve Çevre Rehabilitasyon Fonlarından Kaynaklanan Paylar Üzerindeki Haklar" Yorumunu daha erken bir dönemde uygulaması durumunda, söz konusu değişiklik anılan önceki dönem için de uygulanır.

103B. [Silinmiştir]

103C. TMS 1 (2008'de yayımlanan) TFRS'lerde kullanılan terminolojiyi değiştirmiştir. Ayrıca 95(a), 97, 98, 100, 102, 108 ve UR99B paragraflarını değiştirmiştir. Bu değişiklikler 1 Ocak 2009'da veya

sonrasında başlayan yıllık hesap dönemlerinde uygulanır. TMS 1'in (2008'de yayımlanan) daha önceki bir tarihte uygulanması durumunda bu değişiklikler söz konusu önceki tarihte uygulanır.

103D. [Silinmiştir]

103E. “-”

103F. [Silinmiştir]

103G. “-”

103H-103J. [Silinmiştir]

103K. Nisan 2009'da yayımlanan *TFRS'lere Yönelik İyileştirmeler 2(g)*, 97 ve 100'üncü paragrafları değiştirmiştir. Bu değişiklikler 1 Ocak 2010'da veya sonrasında başlayan yıllık hesap dönemlerinde vadesi dolmamış tüm sözleşmelere ileriye yönelik olarak uygulanır. Erken uygulamaya izin verilir. Erken uygulama durumunda, bu husus dipnotlarda açıklanır.

103L-103P. [Silinmiştir]

103Q. TFRS 13 “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü” 9, 13, 28, 47, 88, UR46, UR52, UR64, UR76, UR76A, UR80, UR81 ve UR96 Paragraflarını değiştirmiş, 43A Paragrafını eklemiş ve 48-49, UR69-UR75, UR77-UR79 ve UR82 Paragraflarını silmiştir. Söz konusu değişiklik, TFRS 13 Standardı uygulandığında uygulanır.

103R. *Yatırım İşletmeleri* (TFRS 10, TFRS 12 ve TMS 27'ye ilişkin değişiklikler) değişikliğiyle 2 ve 80 inci paragraflar değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklikler 1 Ocak 2014 tarihinde veya sonrasında başlayan yıllık hesap dönemlerinde uygulanır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Söz konusu değişikliklerin erken uygulanması halinde, bu durum dipnotlarda açıklanır ve *Yatırım İşletmeleri*'ne ilişkin tüm değişiklikler birlikte uygulanır.

103S. [Silinmiştir]

103T. TFRS 15 *Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat*, 2, 9, 43, 47, 55, UR2, UR4 ve UR48 paragraflarını değiştirmiş ve 2A, 44A, 55A ve UR8A-UR8C paragraflarını eklemiştir. TFRS 15 uygulandığında söz konusu değişiklikler de uygulanır.

103U. TFRS 9 (2017 Sürümü) 2, 8, 9, 71, 88-90, 96, UR95, UR114, UR118 paragraflarını ve UR133 paragrafından önceki başlığı değiştirmiş ve 1, 4-7, 10-70, 103B, 103D, 103F, 103H-103J, 103L-103P, 103S, 105-107A, 108E-108F, UR1-UR93, UR96 paragraflarını silmiştir. TFRS 9 uygulandığında söz konusu değişiklikler de uygulanır.

104. Bu Standart, 108'inci paragrafta belirtilen durumlar hariç, geriye dönük olarak uygulanır. Bilginin yeniden düzenlenmesi mümkün oldukça, sunulan en erken döneme ilişkin dağıtılmamış kârların açılış bakiyesi ve diğer tüm karşılaştırmalı tutarlar bu Standart, anılan dönemlerde de geçerliymiş gibi yeniden düzenlenir. Yeniden düzenleme işleminin uygulanabilir olmaması durumunda, işletme, bu durumu açıklar ve ilgili bilginin ne kadarının yeniden düzenlendiğini gösterir.

105-107A. [Silinmiştir]

108. İşletme, nakit akış riskinden korunma işlemleri ile ilgili kazanç ve kayıplardan bu Standardın ilk uygulandığı mali yılın başlangıcı öncesinde defter değerine dahil edilenleri dışarda bırakmak amacıyla, finansal olmayan varlıklar ve finansal olmayan borçların defter değerini düzeltmez. Nakit akış riskinden korunma işlemi olarak işlem görmeye devam eden yabancı para riskinden korunma işlemleri hariç olmak üzere, bu Standardın ilk uygulandığı mali yılın başlangıcı itibarıyla, bu Standarda göre gerçeğe uygun değer riskinden korunma işlemi olarak muhasebeleştirilen bir kesin taahhüde ilişkin finansal riskten korunma işlemi çerçevesinde kar veya zarardan başka bir bölümde (diğer kapsamlı gelir içerisinde ya da doğrudan özkaynaklarda) muhasebeleştirilen tutarlar, varlık veya borç olarak yeniden sınıflandırılırlar.

108A. İşletme, 80 inci Paragrafın son cümlesi ile UR 99A ve UR 99B Paragraflarını 1 Ocak 2006 ve sonrasında başlayan yıllık dönemler için uygular. Erken uygulama teşvik edilir. İşletmenin, aşağıdaki özelliklere sahip harici (işletme dışı) tahmini bir işlemi finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlamış olması durumunda, finansal riskten korunma muhasebesi 80 inci Paragrafın son cümlesi ile UR 99A ve UR 99B Paragraflarında belirtilen tarihlerden önceki bir döneme(lere) ilişkin konsolide finansal tablolar için de uygulanabilir:

- (a) Tahmini işlemin işlemi yapan işletmenin geçerli para birimiyle ifade edilmiş olması,
- (b) Tahmini işlemin konsolide kâr veya zarar üzerinde etki yaratacak olması (diğer bir ifadeyle, grubun finansal tablolarının sunulmasında kullandığı para biriminden farklı bir para birimi ile ifade edilmiş olması) ve
- (c) Tahmini işlemin, işlemi yapan işletmenin geçerli para birimiyle ifade edilmemiş olsaydı finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanma koşullarını taşıyacak olması.

108B. Paragraf UR 99B'nin, 80 inci Paragrafın son cümlesi ve Paragraf UR 99A'nın uygulama tarihlerinden önceki dönemlere ilişkin karşılaştırmalı bilgiler açısından uygulamasına gerek yoktur.

108C. 73 ve UR8 paragrafları Mayıs 2008'de yayımlanan *TFRS'lere Yönelik İyileştirmeler* tarafından değiştirilmiştir. 80'inci paragraf Nisan 2009'da yayımlanan *TFRS'lere Yönelik İyileştirmeler* tarafından değiştirilmiştir. Bu değişiklikler 1 Ocak 2009'da veya sonrasında başlayan yıllık hesap dönemlerinde uygulanır. Söz konusu tüm değişikliklerin erken uygulanmasına izin verilir. Erken uygulama durumunda, bu husus dipnotlarda açıklanır.

108D. *Türev Ürünlerin Yenilenmesi ve Finansal Riskten Korunma Muhasebesinin Uygulanmasının Sürdürülmesi* değişikliği, 91 ve 101'inci paragrafları değiştirmiş ve UR113A paragrafını eklemiştir. Bu değişiklik 1 Ocak 2014'te veya sonrasında başlayan hesap dönemlerinde TMS 8 *Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar* uyarınca geriye dönük olarak uygulanır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. Erken uygulama durumunda, bu husus dipnotlarda açıklanır.

108E-108F. [Silinmiştir]

Diğer bildirimlerin iptali

109. “-”

110. “-”

Ek A

Uygulama Rehberi

Bu Ek, Standardın ayrılmaz bir parçasıdır.

UR1-UR93. [Silinmiştir]

Finansal riskten korunma (Paragraf 71-102)

Finansal riskten korunma araçları (Paragraf 72-77)

Nitelikleri (Paragraf 72-73)

UR94.İşletmenin yazdığı bir opsiyondaki zarar potansiyeli, finansal riskten korunma konusu kalemin değerindeki kazanç potansiyelinden önemli ölçüde fazla olabilir. Başka bir deyişle, yazılan bir opsiyon, finansal riskten korunma konusu kalemin kâr veya zarar riskini azaltma konusunda etkin değildir. Dolayısıyla, yazılan bir opsiyonun başka bir finansal araçta saklı olanlar da dahil olmak üzere, satın alınmış bir opsiyonun netleştirilmesi amacıyla yazılmamış olması durumunda, söz konusu yazılan opsiyonun finansal riskten korunma aracı olarak kullanılması uygun değildir (örneğin, yazılı bir alım opsiyonunun vadeden önce ödenebilir bir borcun riskinden korunma aracı olarak kullanılması). Bunun aksine, satın alınan bir opsiyonun kazanç potansiyeli, kaybına eşit veya daha fazla olabilir ve dolayısıyla, gerçeğe uygun değerlerdeki veya nakit akışlarındaki değişikliklerden kaynaklanan kâr veya zarar olasılıklarını azaltma potansiyeli bulunabilir. Bu nedenle, anılan opsiyon, finansal riskten korunma aracı özelliği taşır.

UR95.İtfa edilmiş maliyetinden ölçülen bir finansal varlık, döviz kuru riskinden korunma işleminde korunma aracı olarak tanımlanabilir.

UR96.[Silinmiştir]

UR97.Bir işletmenin kendi özkaynağına dayalı finansal araçları, işletmenin finansal varlıkları veya finansal borçları değildir ve bu sebeple riskten korunma aracı olarak tanımlanamazlar.

Finansal riskten korunma konusu kalemler (Paragraf 78-84)

Nitelikleri (Paragraf 78-80)

UR98.İşletme birleşmesinde bir şirketin edinimi yönünde yapılan kesin taahhüt, yabancı para riski dışında, finansal riskten korunma konusu kalem olamaz; çünkü korunulan diğer riskler ayrı olarak belirlenemez ve ölçülemezler. Diğer riskler genel işletme riskleridir.

UR99.Özkaynak yöntemi uygulanan bir yatırım, gerçeğe uygun değer riskinden korunma amaçlı işlemlerde finansal riskten korunma konusu kalem olamaz; çünkü özkaynak yöntemi, ilgili yatırımın gerçeğe uygun değerindeki değişimlerden ziyade, yatırımcının iştirakin kâr veya zararı üzerindeki payının kâr veya zararda muhasebeleştirilmesini gerektirir. Benzer şekilde, konsolide edilen bağlı ortaklıktaki yatırım, gerçeğe uygun değer riskinden korunma amaçlı işlemlerde finansal riskten korunma konusu kalem olamaz; çünkü konsolidasyon işlemi ilgili yatırımın gerçeğe uygun değerindeki değişimlerin değil, ilgili bağlı ortaklığın kâr veya zararının kâr ya da zarar olarak muhasebeleştirilmesini gerektirir. Yurtdışındaki bir işletmedeki net yatırıma ilişkin finansal riskten korunma amaçlı işlemler ise daha farklıdır; çünkü bu işlemler, yabancı para riskinden korunma amaçlı işlemler olup, yatırımın değerinde oluşan değişikliklere ilişkin gerçeğe uygun değer riskinden korunma amaçlı bir işlem değildir.

UR99A.Paragraf 80'e göre, gerçekleşme ihtimali yüksek grup içi tahmini bir işleme ilişkin yabancı para riski, anılan işlemin, işlemi yapan işletmenin geçerli para biriminden farklı bir para birimi ile yapılmış olması ve ilgili yabancı para riskinin konsolide kâr veya zararı etkileyecek nitelikte olması durumunda, konsolide finansal tablolarda nakit akış riskinden korunma amaçlı işlemlerde finansal riskten korunma konusu kalem olarak sunulabilir. Sözü edilen işletme, ana ortaklık, bağlı ortaklık, iştirak, iş ortaklığı veya şube olabilir. Grup içi tahmini işleme ilişkin yabancı para riskinin konsolide kâr veya zararı etkilememesi durumunda, ilgili grup içi işlem finansal riskten korunma konusu kalem niteliği taşımaz. Bu durum, genellikle, aynı grubun üyeleri arasında gerçekleştirilen ve bununla aynı nitelikte harici bir işlem bulunmadığı isim hakkı ödemeleri, faiz ödemeleri veya yönetim ödemeleri için geçerlidir. Öte yandan, grup içi tahmini işleme ilişkin yabancı para riskinin konsolide kâr veya zararı etkileyecek olması durumunda, ilgili grup içi işlem finansal riskten korunma konusu kalem özelliği taşır. Grup dışındaki bir tarafa ileriye dönük bir ticari mal satışının bulunduğu durumlarda,

aynı grubun üyeleri arasındaki tahmini ticari mal alış veya satışları bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Benzer biçimde, grup içindeki bir işletme tarafından üretilen bir gayri maddi duran varlığın söz konusu varlığı faaliyetlerinde kullanacak olan diğer bir grup işletmesine satılmasına ilişkin grup içi tahmini maddi duran varlık satışı, konsolide kâr veya zararı etkileyebilir. Bunun sebebi, ilgili maddi duran varlıkların satın alan işletme tarafından amortismanına tabi tutulacak olması ve ilgili tahmini grup içi işlemin satın alan işletmenin kullandığı para biriminden başka bir para birimi cinsinden ifade edilmiş olması durumunda söz konusu maddi duran varlıklar için ilk muhasebeleştirilen tutarın değişebilecek olmasıdır.

UR99B.Tahmini grup içi işleme ilişkin finansal riskten korunma işleminin finansal riskten korunma muhasebesi koşullarını taşıması durumunda, Paragraf 95(a) uyarınca diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilen her türlü kazanç veya kayıp, finansal riskten korunma konusu işleme ilişkin yabancı para riskinin konsolide kâr veya zararı etkilediği dönemle aynı dönemde veya dönemlerde yeniden sınıflandırma düzeltilmesi olarak özkaynaklardan çıkarılarak kar veya zarar içerisinde yeniden sınıflandırılır.

UR99BA. Bir finansal riskten korunma ilişkisinde, finansal riskten korunma kalemin nakit akışlarındaki ya da gerçeğe uygun değerindeki tüm değişiklikler gösterilebilir. Ayrıca, finansal riskten korunma kalemin yalnızca nakit akışlarındaki veya gerçeğe uygun değerindeki belirli bir fiyatın ya da diğer bir değişkenin altında veya üzerinde kalan değişiklikler de (tek taraflı bir risk) gösterilebilir. Finansal riskten korunma amacıyla satın alınan bir opsiyonun zaman değeri değil de, içsel değeri (tanımlanan risk ile aynı temel koşullara sahip olduğu varsayımı ile), finansal riskten korunma konusu kalemdaki tek taraflı riski yansıtır. Örneğin, tahmin edilen bir emtia satın alım fiyatının artışlarından kaynaklanabilecek gelecekteki nakit akışlarının değişkenliği gösterilebilir. Böyle bir durumda, yalnızca belirlenmiş bir fiyatın üzerindeki yükselişlerden kaynaklanan nakit akış zararları gösterilir. Korunulan risk, satın alınan bir opsiyonun zaman değerini içermez, çünkü zaman değeri tahmini işlemin kâr veya zararını etkileyen bir unsur değildir (86(b) Paragrafı).

Finansal kalemlerin finansal riskten korunma konusu kalem olarak gösterilmeleri (tanımlanmaları) (Paragraf 81 ve 81A)

UR99C.Bir finansal varlık veya finansal borç ile ilgili nakit akışlarından bir bölümünün finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanması durumunda, söz konusu bölümün tutarının ilgili varlık veya borcun toplam nakit akışlarından az olması gerekir. Örneğin etkin faiz oranı LIBOR'un altında olan bir borç için, işletme, (a) ilgili borcun anapara ve LIBOR faiz oranından hesaplanan faiz tutarının toplamına eşit bir bölümünü ve (b) geriye kalan negatif bölümü, finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlayamaz. Diğer yandan, işletme, finansal varlık veya finansal borç ile ilgili tüm nakit akışlarını finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlayabilir ve söz konusu kalemleri sadece bir riskten dolayı finansal riskten korunma işlemine tabi tutabilir (örneğin LIBOR faiz oranında meydana gelebilecek değişikliklerle ilgili riskler). Örneğin, etkin faiz oranı LIBOR faiz oranının 100 baz puan altında olan bir finansal borca ilişkin olarak, işletme, sözü edilen borcun tamamını (diğer bir ifadeyle, anapara tutarı ile LIBOR'un 100 baz puan altındaki faizin toplamını) finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlayabilir ve anılan borcun LIBOR faiz oranındaki değişimlere bağlı olarak gerçeğe uygun değerinde veya nakit akışlarında meydana gelebilecek değişiklikleri finansal riskten korunma işlemine tabi tutabilir. Ayrıca işletme, Paragraf UR 100'de belirtildiği üzere finansal riskten korunma işleminin etkinliğini geliştirmek amacıyla 1:1 oranından farklı bir oranı da seçebilir.

UR99D.Buna ek olarak, sabit oranlı bir finansal aracın oluştuğu andan sonraki bir zamanda finansal riskten korunma işlemine konu edilmesi ve aradaki dönem içerisinde faiz oranlarında bir değişiklik meydana gelmiş olması durumunda, işletme, anılan finansal aracın ilgili kaleme sözleşmeye göre ödenecek faiz oranından daha yüksek bir gösterge faiz oranına eşit olan bir kısmını, finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlayabilir. Bu tanımlamanın yapılabilmesi için ilgili gösterge faiz oranının, işletmenin, anılan finansal aracı finansal riskten korunma konusu kalemi ilk kez tanımladığı gün satın aldığı varsayılması durumunda oluşacak etkin faiz oranından düşük olması gerekir. Örneğin bir işletmenin, LIBOR'un %4 olduğu bir zamanda, etkin faiz oranı %6 olan 100 TL tutarında sabit oranlı bir finansal varlık oluşturduğunu varsayalım. Anılan işletme ilgili finansal varlığı LIBOR'un %8'e yükseldiği ve finansal varlığın gerçeğe uygun değerinin de 90 TL'ye gerilediği bir zamanda finansal riskten korunma işlemine konu etmiştir. İşletme, ilgili finansal varlığı ilk kez finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımladığı gün söz konusu 90 TL tutarındaki gerçeğe uygun değerinden satın

almış olsaydı etkin getiri oranının %9.5 olarak gerçekleşeceğini hesaplamıştır. LIBOR faiz oranının anılan etkin getiri oranından düşük olması sebebiyle, işletme, kısmen sözleşmeye bağlı faiz nakit akışlarını kısmen de cari gerçeğe uygun değer (yani 90 TL) ile vadede geri ödenecek tutar (yani 100 TL) arasındaki farkı içeren, %8 oranındaki LIBOR'a karşılık gelen bölümü finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlayabilir.

UR99E.81 inci Paragraf, bir finansal aracın gerçeğe uygun değerinin tümüyle değişmesi veya nakit akışlarının bütününe değişkenliği dışında, finansal araca ilişkin olarak farklı gösterimler yapılmasına da izin vermektedir. Örneğin:

- (a) Tüm riskler için değil bazı riskler nedeniyle bir finansal aracın nakit akışlarının tamamındaki veya gerçeğe uygun değerdeki değişiklikler gösterilebilir veya
- (b) Tüm riskler veya bazı riskler nedeniyle bir finansal aracın nakit akışlarının tamamı yerine bir kısmındaki veya gerçeğe uygun değerindeki değişiklikler gösterilebilir (örneğin tüm risklere veya sadece bazı risklere atfedilebilen değişiklikler için finansal araca ilişkin nakit akışlarının "bir kısmı" gösterilebilir).

UR99F. Finansal riskten korunma muhasebesine uygunluk açısından, tanımlanan riskler ve kısımlar, finansal aracın ayrı bir biçimde belirlenebilir unsurları olmalı ve tanımlanan risklerdeki ve kısımlardaki değişimlerden kaynaklanan, bütün finansal araçların nakit akışlarındaki veya gerçeğe uygun değerindeki değişiklikler güvenilir bir şekilde ölçülebilmelidir. Örneğin:

- (a) Risksiz faiz oranında veya gösterge faiz oranında meydana gelen değişikliklere bağlı olarak, gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişikliklere karşı finansal riskten korunmuş sabit oranlı bir finansal araç açısından risksiz veya gösterge faiz oranının, genellikle, hem finansal aracın ayrı bir şekilde belirlenebilen bir unsuru olduğu hem de güvenilir bir şekilde ölçülebildiği kabul edilir.
- (b) Enflasyon ayrı bir şekilde belirlenebilir bir unsur değildir, güvenilir bir şekilde ölçülemez ve (c)'de yer alan gereklilikler yerine getirilmedikçe bir risk olarak veya finansal aracın bir parçası olarak tanımlanamaz.
- (c) Muhasebeleştirilmiş olan, enflasyona endeksli bir tahvilin nakit akışlarının sözleşmeye dayalı olarak belirlenmiş enflasyon ile ilişkili kısmı (ayrı bir biçimde bir saklı türev ürün muhasebeleştirme gerekliliğinin olmadığı varsayımıyla), söz konusu finansal aracın diğer nakit akışları enflasyondan etkilenmediği sürece, ayrı olarak belirlenebilir ve güvenilir bir şekilde ölçülebilir.

Finansal olmayan kalemlerin finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanmaları (gösterilmeleri) (Paragraf 82)

UR100. Finansal olmayan varlık veya finansal olmayan borcun bir bileşeni veya kaleminin fiyatındaki değişimlerin, örneğin faiz oranlarındaki değişimin bir bononun fiyatında yarattığı etkinin aksine, genellikle, ilgili varlık üzerinde tahmin edilebilir veya ayrı olarak ölçülebilir bir etkileri bulunmaz. Dolayısıyla finansal olmayan bir varlık veya finansal olmayan bir borç, sadece bir bütün olarak veya yabancı para riskiyle ilgili konularda finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanabilir. Finansal riskten korunma aracı ile finansal riskten korunma konusu kalemin şartları arasında bir farklılık bulunması durumunda (örneğin aynı koşullarla Kolombiya kahvesi alımına yönelik bir forward sözleşme yapılmak suretiyle, tahmini Brezilya kahvesi alımının finansal riskten korunması) Paragraf 88'de belirtilen bütün koşulların (finansal riskten korunma işleminin yüksek düzeyde etkili olması da dahil olmak üzere) yerine getirilmesi kaydıyla, finansal riskten korunma ilişkisi uygun görülebilir. Bu amaçla, finansal riskten korunma ilişkisinin etkinliğini artırması koşuluyla, finansal riskten korunma aracının tutarı finansal riskten korunma konusu kalemin tutarından fazla veya az olabilir. Örneğin, finansal riskten korunma konusu kalem (örneğin Brezilya kahvesiyle ilgili işlem) ile finansal riskten korunma aracı (örneğin Kolombiya kahvesiyle ilgili işlem) arasında istatistiksel bir ilişki kurulması için bir regresyon analizi yapılabilir. İki değişken arasında (diğer bir ifadeyle, Brezilya ve Kolombiya kahvelerinin birim fiyatları arasında) geçerli bir istatistiksel ilişkinin bulunması durumunda, ilgili regresyon doğrusunun eğimi, beklenen etkinliği azami noktaya çıkaracak olan korunma oranının belirlenmesinde kullanılabilir. Örneğin, ilgili regresyon doğrusunun eğiminin 1.02 olması durumunda, 0.98 birim finansal riskten korunma konusu kalemin 1.00 birim finansal riskten korunma aracına oranından oluşan bir korunma oranı beklenen etkinliği en yükseğe çıkarır. Bununla

birlikte, ilgili finansal riskten korunma ilişkisi, anılan ilişki süresince kâr veya zararda muhasebeleştirilen etkin olmayan bir durumla da sonuçlanabilir.

Kalemler grubunun finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanmaları (gösterilmeleri) (Paragraf 83 ve 84)

UR101. Belirli bir kalemin finansal riskten korunma işlemine konu edilmesi yerine, genel net pozisyonun (örneğin benzer vadelere sahip sabit oranlı varlıklar ile sabit oranlı borçların netleştirilmeleri sonrasında geriye kalan tutarın) finansal riskten korunma işlemine konu edilmesi durumunda, anılan işlem finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanması için gerekli koşulları sağlamaz. Diğer yandan, bunun kâr veya zararda yarattığı etkiyle neredeyse aynı etkiye, bu tür bir finansal riskten korunma ilişkisi için yapılan finansal riskten korunma muhasebesinde ilgili kalemlerin bir kısmının finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanmaları durumunda da ulaşılabilir. Örneğin bir bankanın benzer risk ve vade özelliklerine sahip 100 TL tutarındaki bir varlığı ve 90 TL tutarında bir borcu olması ve geriye kalan net 10 TL tutarındaki riske maruz bölümü finansal riskten korunma işlemine konu etmesi durumunda, anılan varlıkların 10 TL tutarındaki kısmı finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanabilir. Anılan tanımlama ilgili varlık ve borçların sabit oranlı araçlar olmaları durumunda yapılabilir; bu durumda, yapılan işlem gerçeğe uygun değer riskinden korunma işlemidir. Aynı şekilde, söz konusu tanımlama ilgili varlık ve borçların değişken oranlı araçlar olmaları durumunda da yapılabilir; bu durumda, yapılan işlem nakit akış riskinden korunma işlemidir. Benzer biçimde, bir işletmenin 100 TL tutarında döviz cinsinden bir alış ve 90 TL tutarında döviz cinsinden bir satış yapmaya yönelik kesin taahhüdünün bulunması durumunda, işletme, bir türev ürün edinmek ve söz konusu türevi 100 TL tutarındaki kesin alış taahhüdünün 10 TL'lik kısmına ilişkin finansal riskten korunma aracı olarak tanımlamak suretiyle, aradaki 10 TL'lik tutarı finansal riskten koruyabilir.

Finansal riskten korunma muhasebesi (Paragraf 85-102)

UR102. Faiz oranlarında değişiklik olması durumunda sabit oranlı bir borçlanma aracının gerçeğe uygun değerinin değişmesi riskine yönelik finansal riskten korunma işlemleri, gerçeğe uygun değere ilişkin finansal riskten korunma işlemlerine örnek olarak verilebilir. Bu tür bir finansal riskten korunma işlemi hem ihraç eden hem de hamil tarafından yapılabilir.

UR103. Değişken oranlı bir borcun sabit oranlı bir borca dönüştürülmesi için yapılan swap işlemi, nakit akışına yönelik finansal riskten korunma işlemlerine örnek olarak verilebilir (diğer bir ifadeyle, finansal riskten korunan gelecekteki nakit akışlarının gelecekteki faiz ödemeleri olduğu finansal riskten korunma işlemleri).

UR104. Kesin taahhüde ilişkin finansal riskten korunma işlemi (örneğin bir elektrik işletmesinin sözleşmeye bağlı ve sabit bir fiyattan yakıt satın almaya yönelik muhasebeleştirilmemiş bir taahhüdünün bulunması sebebiyle gerçekleştirdiği, yakıt fiyatlarında meydana gelebilecek değişimden korunma işlemi) gerçeğe uygun değerdeki değişim riskine ilişkin bir korumadır. Dolayısıyla, anılan işlem gerçeğe uygun değer riskinden korunma işlemidir. Diğer yandan Paragraf 87'ye göre, kesin taahhüde ilişkin yabancı para riskinden korunma işleminin nakit akış riskinden korunma işlemi olarak da muhasebeleştirilmesi mümkündür.

Finansal riskten korunma işleminin etkinliğinin değerlendirilmesi

UR105. Finansal riskten korunma işlemi, sadece, aşağıda yer alan iki koşulu birden karşıladığı durumlarda oldukça etkin olarak nitelendirilir:

- (a) Finansal riskten korunma işleminin başlangıcında ve sonraki dönemlerde, anılan finansal riskten korunma işlemin, söz konusu korunma işleminin ilgili olduğu dönem içerisinde meydana gelen ve korunan riskten kaynaklanan (korunan riskle ilişkilendirilebilen) değişiklikleri dengeleyeceği beklenmektedir. Bu tür bir beklentiye, finansal riskten korunma konusu kalemin nakit akışı veya gerçeğe uygun değerinde geçmişte meydana gelen ve korunan riskle ilişkilendirilebilen değişimlerin finansal riskten korunma aracının geçmişteki nakit akışları veya gerçeğe uygun değerindeki değişimlere karşılaştırılması suretiyle veya finansal riskten korunma konusu kalemle finansal riskten korunma aracının nakit akışları veya gerçeğe uygun değerleri arasında önemli bir istatistikî ilişki bulunduğunun kanıtlanması gibi çeşitli yöntemlerle ulaşılabilir. İşletme, Paragraf UR 100'de belirtildiği üzere ilgili finansal riskten korunma işleminin etkinliğini artırmak için bire birden farklı bir korunma oranı kullanabilir.

- (b) Finansal riskten korunma işleminin fiili sonuçları %80 ile %125 arasındadır. Örneğin, fiili sonuçların finansal riskten korunma aracındaki kaybın 120 TL, nakit aracındaki kazancın ise 100 TL olduğunu göstermesi durumunda, dengeleme (netleştirme) oranı; 120/100 yani %120 olarak ya da 100/120 yani %83 olarak ölçülebilir. Sözü edilen örnekteki finansal riskten korunma işleminin, yukarıda yer alan (a) alt Paragrafındaki koşulu yerine getirdiği varsayıldığında, işletme, anılan finansal riskten korunma işleminin oldukça etkin olduğu sonucuna ulaşır.

UR106.Etkinlik, en azından, işletmenin yıllık veya ara dönem finansal tablolarını hazırladığı zamanlarda değerlendirilir.

UR107.Bu Standart, finansal riskten korunma işleminin etkinliğinin değerlendirilmesi için tek bir yöntem belirlemez. Bir işletmenin finansal riskten korunma işleminin etkinliğinin değerlendirilmesinde kullanacağı yöntem ilgili işletmenin risk yönetim stratejisine bağlıdır. Örneğin risk yönetim stratejisi, ilgili finansal riskten korunma aracının tutarını, periyodik olarak, korunulan pozisyondaki değişiklikler doğrultusunda düzeltmek olan bir işletme, ilgili finansal riskten korunma işleminin oldukça etkin olacağını beklediğini, finansal riskten korunma aracının düzeltildiği bir sonraki döneme kadar olan dönem için göstermesi gerekir. Bazı durumlarda işletme, farklı türden finansal riskten korunma işlemleri için farklı yöntemler uygular. İşletmenin finansal riskten korunma stratejisine ilişkin belgeler, etkinliğin ölçülmesinde kullandığı yöntemleri içerir. Söz konusu yöntemler, yapılan değerlendirmenin finansal riskten korunma aracına ilişkin bütün kazanç veya kayıpları içerip içermediğini veya ilgili aracın zaman değerinin dikkate alınıp alınmadığını gösterir.

UR107A.İşletmenin bir kaleme ilişkin riskin %100'ünün altında bir riski (%85 gibi) finansal riskten koruması durumunda, söz konusu işletme, ilgili finansal riskten korunma konusu kalemi toplam riskin %85'i olarak tanımlar ve etkin olmama düzeyini (etkinsizliği) söz konusu %85 olarak tanımlanan riskteki değişimleri esas alarak ölçer. Bununla birlikte, %85 olarak tanımlanan riskin finansal riskten korunması sırasında, işletme, Paragraf UR 100'de yer verildiği üzere ilgili finansal riskten korunma işleminin tahmin edilen etkinliğini artıracak olması durumunda bire birden farklı bir korunma oranı kullanabilir.

UR108.Finansal riskten korunma aracının ve finansal riskten korunma konusu varlığın, borcun, kesin taahhüdün veya gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlemin temel şartlarının aynı olması durumunda, hem finansal riskten korunma işlemine girildiği sırada hem de daha sonrasında, gerçeğe uygun değer ve nakit akışlarında meydana gelen ve korunulan riskten kaynaklanan değişikliklerin birbirlerini tamamen dengeleme ihtimallerinin yüksek olduğu görülebilir. Örneğin, finansal riskten korunma aracı ve finansal riskten korunma konusu kaleme ilişkin türev ürün tutarı ile anapara tutarının, koşulların, yeniden fiyatlandırma tarihlerinin, faiz ve anapara tahsil ve ödeme tarihleri ile faiz oranlarının ölçümüne ilişkin esasların birbiriyle aynı olması durumunda, yapılan vadeli faiz oranı swapı büyük olasılıkla etkin bir koruma sağlayacaktır. Buna ek olarak, gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini bir ticari mal alımı işlemine ilişkin finansal riskten korunmaya yönelik olarak yapılan bir forward sözleşmesinin, aşağıdaki koşulları taşıması durumunda büyük olasılıkla etkin bir koruma sağlayacağı beklenir:

- (a) İlgili forward sözleşmesi, finansal riskten korunan tahmini alım işlemindeki malla aynı malın, aynı miktarda, aynı zaman ve yerde alınmasına ilişkindir;
- (b) İlgili forward sözleşmesinin başlangıçtaki gerçeğe uygun değeri sıfırdır ve
- (c) İlgili forward sözleşmesindeki iskonto veya primlerdeki değişim, etkinliğin değerlendirmesi sırasında dikkate alınmamış ve anılan değişim kâr veya zararda muhasebeleştirilmiş ya da gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlemlere ilişkin nakit akışları ilgili mala ilişkin vadeli işlem (forward) fiyatı esas alınarak tespit edilmiştir.

UR109.Finansal riskten korunma aracı bazen korunulan riskin sadece bir kısmını dengeler. Örneğin bir finansal riskten korunma aracı ve finansal riskten korunma konusu kalemin aynı oranda değişmeyen farklı para birimlerinden düzenlenmiş olmaları durumunda, ilgili finansal riskten korunma işlemi tam olarak etkin olmaz. Aynı şekilde, faiz oranı riskinden bir türev ürün aracılığıyla korunulması işlemi, ilgili türevin gerçeğe uygun değerindeki değişimin bir bölümünün karşı tarafın kredi riskiyle bağlantılı olması durumunda tam bir etkinlik sağlamaz.

UR110.Finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanabilmesi için, ilgili finansal riskten korunma işleminin sadece genel işletme riskleriyle değil, aynı zamanda belirli ve tanımlanmış risklerle de ilgili

olması ve sonuçta işletmenin kâr veya zararını etkilemesi gerekir. Bir fiziksel varlığın eskime riskinden veya bir malın hükümetçe kamulaştırılması riskinden korunulması işlemleri, finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanması için uygun değildir. Anılan riskler güvenilir olarak ölçülemediklerinden söz konusu işlemlerin etkinliğinin ölçülmesi mümkün değildir.

UR110A.74(a) Paragrafı, bir opsiyon sözleşmesinin içsel değerinin ve zaman değerinin ayrıştırılıp, sadece opsiyon sözleşmesinin içsel değerindeki değişimin finansal riskten korunma aracı olarak gösterilmesine izin vermektedir. Bu tür bir gösterim, tahmini işlem ile finansal riskten korunma aracının temel hükümlerinin aynı olması durumunda, tahmini işlemin korunulan tek taraflı riske atfedilebilen nakit akışlarında telafi edici değişiklikler elde edilmesi açısından mükemmel derecede etkin bir finansal riskten korunma ilişkisini ortaya çıkarabilir.

UR110B. Satın alınan bir opsiyonun tamamının, tahmini işlemden kaynaklanan tek taraflı bir riskten korunma aracı olarak gösterilmesi durumunda, finansal riskten korunma ilişkisi mükemmel derecede etkin olmayacaktır. Çünkü opsiyon için ödenen prim zaman değerini de içerir ve UR99BA Paragrafında da belirtildiği gibi tanımlanan tek taraflı risk, opsiyonun zaman değerini içermez. Dolayısıyla böyle bir durumda, ödenen opsiyon priminin zaman değerine ilişkin nakit akışları ile, tanımlanan korunulan risk arasında bir netleştirme söz konusu olmayacaktır.

UR111. Faiz oranı riskinin bulunduğu durumlarda ilgili finansal riskten korunma işleminin etkinliği, net riskin belirli bir varlık veya borçla (veya belli bir varlık veya borç grubu ya da bunların belli bir kısmı) ilgili olması ve finansal riskten korunma işleminin etkinliğinin anılan varlık veya borca göre değerlendirilmesi durumunda, sözü edilen finansal varlık ve finansal borçlarla ilgili her bir zaman dilimine ilişkin net faiz oranı riskini gösteren bir vade tablosu hazırlanarak değerlendirilebilir.

UR112. İşletme bir finansal riskten korunma işleminin etkinliğinin değerlendirilmesinde genellikle paranın zaman değerini göz önünde bulundurur. Finansal riskten korunma konusu kaleme ilişkin sabit faiz oranının, gerçeğe uygun değer riskinden korunma işlemi olarak sınıflanan bir swap işlemindeki sabit faiz oranıyla bire bir örtüşmesi gerekmez. Aynı şekilde, faiz içeren bir varlık veya borca ilişkin değişken faiz oranının da, nakit akışı riskinden korunma işlemi olarak sınıflanan bir swap işlemindeki değişken faiz oranıyla bire bir örtüşmesi gerekmez. Bir swap işleminin gerçeğe uygun değeri net ödemelerinden kaynaklanır. Swap işlemindeki sabit ve değişken oranlar, her ikisinin de aynı tutarda değiştirilmesi kaydıyla, net ödemeyi etkilemeksizin değiştirilebilir.

UR113. Finansal riskten korunma işleminin etkinliğine ilişkin koşulları karşılayamayan bir işletme, finansal riskten korunma işleminin etkinliğine ilişkin koşulların karşılandığını kanıtladığı son gün itibarıyla, finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanmasına son verir. Diğer yandan, işletmenin, finansal riskten korunma ilişkisinin etkinlik koşullarını karşılayamamasına neden olan olayı veya durumlardaki değişiklikleri belirlemesi ve söz konusu olaydan veya durumlardaki değişikliklerden önce ilgili finansal riskten korunma işleminin etkin olduğunu kanıtlaması durumunda, işletme, anılan olayın ve durumlardaki değişikliğin meydana geldiği tarih itibarıyla finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanmasına son verir.

UR113A. Şüpheye yer vermemek üzere, başlangıçtaki karşı tarafın takas kuruluşu ile yenilenmesi ile 91(a)(ii) ve 101(a)(ii) paragraflarında açıklanan ilgili değişikliklerin yapılmasının etkileri, finansal riskten korunma araçlarının ölçümüne ve dolayısıyla finansal riskten korunmanın etkinliğinin değerlendirilmesine ve finansal riskten korunmanın etkinliğinin ölçümüne yansıtılır.

Faiz oranı riskinden korunan bir portföye ilişkin gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi

UR114. Finansal varlık veya yükümlülüklerden oluşan bir portföye ilişkin faiz riskine karşı yapılan gerçeğe uygun değer değişiminden korunma işleminde, işletmenin bu Standardın hükümlerine uyum sağlaması için, aşağıdaki (a)-(i) bentlerinde ve UR115–UR132 paragraflarında yer verilen hükümlere uyması gerekir.

(a) Risk yönetim sürecinin bir parçası olarak, işletme, faiz riskinden korumak istediği portföyü belirler. Bu portföy, sadece varlıklardan, sadece yükümlülüklerden veya hem yükümlülük hem de varlıklardan oluşabilir. İşletme, iki veya daha fazla portföy de belirleyebilir. Bu durumda işletme, aşağıda yer verilen hükümleri her bir portföy için ayrı ayrı uygular.

- (b) İşletme ilgili portföyü sözleşmeyle bağlı yeniden fiyatlamaya göre değil beklenen yeniden fiyatlamaya göre analiz eder. Söz konusu analiz, nakit akışlarının gerçekleşmesi beklenen zaman dilimlerine göre veya anapara tutarlarının yeniden fiyatlandırmanın oluşacağı beklenen döneme göre gruplandırılmaları suretiyle gerçekleştirilebilir.
- (c) Bu analiz çerçevesinde, işletme, finansal riskten korumak istediği tutarı belirler. İşletme, ilgili portföyden, finansal riskten korumak istediği tutara eşit tutarda bir varlık veya borcu (fakat bunlar netleştirilmiş olarak değil) finansal riskten korunma konusu kalem olarak sınıflar. Bu tutar, UR 126(b) Paragrafında etkinliği tespit etmek için kullanılan yüzde düzeyini de belirler.
- (d) İşletme, finansal riskten korumakta olduğu faiz oranı riskini belirler. Bu risk, gösterge faiz oranı (örneğin LIBOR) gibi, finansal riskten korunma işlemindeki her bir kalemin faiz oranı riskinin bir parçası olabilir.
- (e) İşletme, her bir yeniden fiyatlandırma dönemi için bir veya daha fazla finansal riskten korunma aracı tanımlar.
- (f) İşletme, yukarıda yer alan (c)-(e) alt Paragrafları uyarınca yapılan sınıflamaları/tanımlamaları kullanmak suretiyle, finansal riskten korunma işleminin başlangıcında ve sonraki dönemlerinde, korumanın tanımlandığı dönem boyunca oldukça etkin olacağını beklenip beklenmediğini değerlendirir.
- (g) İşletme, finansal riskten korunma konusu kalemin ((c)'de belirtildiği üzere) gerçeğe uygun değerinde meydana gelen ve korunan riskle ((d)'de belirtildiği üzere) ilişkilendirilebilen değişiklikleri, (b)'ye göre tespit edilen beklenen yeniden fiyatlandırma tarihlerini esas almak suretiyle periyodik olarak ölçer. İşletmenin etkinliğin değerlendirilmesinde kullandığını belgelendirilmiş yöntemlere göre değerlendirildiğinde, finansal riskten korunma işleminin fiilen oldukça etkin olduğunun belirlenmesi durumunda, işletme, finansal riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerindeki değişimi, kâr veya zararda kazanç ya da kayıp olarak Paragraf 89A'da yer verilen iki finansal durum tablosu (*bilanço*) kaleminden birinde muhasebeleştirir. Gerçeğe uygun değerdeki değişimin, varlık veya borçlara bireysel olarak tahsis edilmesi gerekmez.
- (h) İşletme, finansal riskten korunma aracının (araçlarının) ((e)'de tanımlandırıldığı gibi) gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişimleri ölçer ve bunları, kazanç veya kayıp olarak kâr ya da zararda muhasebeleştirir. Finansal riskten korunma aracının (araçlarının) gerçeğe uygun değerleri finansal durum tablosunda (*bilançoda*) varlık veya borç olarak muhasebeleştirilir.
- (i) Her türlü etkin olmama durumu¹, (g) ve (h) alt Paragraflarında yer verilen gerçeğe uygun değerdeki değişimler arasındaki fark olarak kâr veya zararda muhasebeleştirilir.

UR115. Bu yaklaşıma ilişkin ayrıntılı açıklamalara aşağıda yer verilmiştir. Anılan yaklaşım, yalnızca, bir finansal varlık veya finansal borç portföyünün maruz kalınan faiz oranı değişikliğine karşı gerçeğe uygun değer riskinden korunması işlemlerine uygulanacaktır.

UR116. UR114(a) Paragrafı uyarınca belirlenen portföy, varlık veya borçlardan oluşabilir. Buna alternatif olarak, sadece varlık veya sadece borç içeriyor da olabilir. Anılan portföy, işletmenin finansal riskten korumak istediği varlık veya borçların tutarını belirlemek için kullanılır. Ancak portföyün kendisi, finansal riskten korunma konusu kalem olarak tanımlanamaz.

UR117. UR114(b) Paragrafının uygulanması sırasında, işletme, bir kalemin tahmini yeniden fiyatlandırma tarihini bu kalemin vadesinin dolması beklenen tarih ile piyasa oranlarına göre yeniden fiyatlandırılması beklenen tarihten erken olanı olarak belirler. Beklenen yeniden fiyatlandırma tarihleri, finansal riskten korunma işleminin başlangıcında ve korunma süresi boyunca, peşin ödeme oranları, faiz oranları ve bunlar arasındaki etkileşimi de içeren bilgilere ve geçmiş tecrübelerle dayanılarak tahmin edilir. İşletmeye özgü deneyimleri bulunmayan veya sahip olduğu deneyimleri yetersiz olan işletmeler bunlarla karşılaştırılabilir nitelikteki finansal araçların yer aldığı benzer gruplara ilişkin tecrübelerini kullanırlar. Bu tahminler periyodik olarak gözden geçirilir ve yeni bilgiler çerçevesinde güncellenir. Peşin olarak ödenebilecek nitelikteki sabit oranlı bir kalem için beklenen yeniden fiyatlandırma tarihi, ilgili kalem daha erken bir tarihte piyasa fiyatlarına göre

¹ Bütün TMS'ler için geçerli olan önemlilik unsuru burada da geçerlidir.

yeniden fiyatlandırılmadıkça, peşin olarak ödeneceğinin beklendiği tarihtir. Benzer kalemler grubu açısından tahmini yeniden fiyatlandırma tarihleri esas alınarak tespit edilen dönemler itibariyle yapılan analiz, tek tek kalemlerden ziyade grubun bir yüzdesini belirli bir zaman dilimine dağıtmak biçiminde olabilir. İşletme, söz konusu dağıtım için başka yöntemler de kullanabilir. Örneğin itfa edilen kredilerin, beklenen yeniden fiyatlandırma tarihlerine göre belirlenen zaman dilimlerine yayılması amacıyla bir peşin ödeme oranı çarpanı kullanılabilir. Ancak söz konusu dağıtım için kullanılan yöntem, işletmenin risk yönetim yöntem ve hedefleriyle uyumlu olmalıdır.

UR118.UR114(c) paragrafında yer alan tanımlamaya örnek olarak; işletme, belirli bir yeniden fiyatlandırma döneminde, 100 TL tutarında sabit oranlı varlıklarının ve 80 TL tutarında sabit oranlı yükümlülüklerinin olduğunu tahmin eder ve 20 TL tutarındaki net pozisyonunun tamamını korumaya karar verir ve 20 TL tutarındaki varlıkları (varlıkların bir kısmını) korunan kalem olarak tanımlar. Yapılan tanımlama, ilgili varlıktan ziyade “para birimi cinsinden bir tutar ” (örneğin belirli bir dolar, Euro, pound veya rand tutarı) olarak ifade edilir. Buna göre, korunma konusu tutarın elde edildiği bütün varlıklar (veya yükümlülükler), yani yukarıdaki örnekte 100 TL tutarındaki varlıkların tamamı:

- (a) Gerçeğe uygun değerleri, korunulan faiz oranlarındaki değişimler karşısında değişen kalemlerden oluşur ve
- (b) Bireysel olarak korunan kalem olarak tanımlanmış olmaları durumunda, gerçeğe uygun değer değişiminden korunma muhasebesinin şartlarını taşırlar. Özellikle, TFRS 13'e göre, talep edilme özelliği bulunan bir finansal yükümlülüğün (örneğin vadesiz mevduatlar ve bazı vadeli mevduat türleri) gerçeğe uygun değeri, ilgili borcun ödenmesinin talep edilebileceği ilk günden itibaren iskonto edilmesi suretiyle bulunacak talep anında ödenebilecek tutardan düşük olamayacağından, bu tür bir kaleme, alacaklının ödemeyi talep edebileceği süreden daha uzun bir süre için gerçeğe uygun değer değişiminden korunma muhasebesi uygulanması uygun değildir. Yukarıdaki örnekte, korunan pozisyon bir varlık tutarıdır. Bu nedenle, bu tür yükümlülükler, tanımlanan korunan kalemin bir parçası değildir ancak işletme tarafından, korunan olarak tanımlanan varlık tutarının belirlenmesinde kullanılır. İşletmenin korumak istediği pozisyonun bir yükümlülük tutarı olması durumunda, tanımlanan korunan kalemi gösteren tutarın, daha erken bir tarihte ödenmesi gerekebilecek yükümlülüklerden ziyade sabit oranlı yükümlülüklerden elde edilir ve UR126(b) paragrafına göre korunma işleminin etkinliğinin ölçülmesinde kullanılan yüzde de söz konusu sabit oranlı borçların bir yüzdesi olarak hesaplanır. Örneğin, bir işletmenin belirli bir yeniden fiyatlandırma dönemi içerisinde 40 TL tutarında vadesiz mevduat ile 60 TL tutarında talep edilebilme özelliği bulunmayan yükümlülüklerden oluşan 100 TL sabit oranlı yükümlülüğünün ve 70 TL tutarında sabit oranlı varlığının olduğunu tahmin ettiğini varsayalım. İşletmenin 30 TL tutarındaki net pozisyonunun tamamını korumaya karar vermesi durumunda, yükümlülüğün 30 TL tutarındaki kısmı veya talep edilme özelliği olmayan yükümlülüğün yüzde 50'si² korunan kalem olarak tanımlanır.

UR119.İşletme, tanımlama ve belgelemeye ilişkin olarak Paragraf 88 (a) da yer alan yükümlülükleri de yerine getirir. Bir portföyün faiz oranı riskinden korunmasına ilişkin işlemler açısından, yapılan söz konusu tanımlama ve belgeleme aşağıdakileri de içermek suretiyle işletmenin finansal riskten korunan tutarı belirleme amacıyla kullandığı değişkenleri ve etkinliği nasıl ölçtüğünü gösterir:

- (a) Portföyün finansal riskten korunması işlemine hangi varlık ve borçların dahil edileceği ve bunların portföyden çıkarılmasında neyin esas alınacağı.
- (b) Peşin ödeme oranlarının tahmini sırasında faiz oranlarına ilişkin yapılan varsayımlar da dahil olmak üzere, işletmenin yeniden fiyatlandırma tarihlerini nasıl tahmin ettiği. Aynı yöntem, bir varlık ya da borcun finansal riskten korunma konusu portföye dahil edildiklerinde bunlara ilişkin olarak yapılan ilk tahminler ve bu tahminlerin daha sonra yeniden gözden geçirilmeleri sırasında da kullanılır.
- (c) Yeniden fiyatlandırma zaman dilimlerinin sayısı ve süresi.
- (d) İşletmenin etkinliği ne sıklıkta değerlendirileceği ve UR 126 Paragrafında yer verilen iki yöntemden hangisini kullanacağı.

² 30 TL/(100 TL-40 TL) = yüzde 50

- (e) İşletmenin finansal riskten korunma konusu kalem olarak sınıflanan varlık ve borçların tutarını belirlemek için kullandığı yöntem ve buna bağlı olarak, UR 126(b) Paragrafında yer verilen yöntemi kullanmak suretiyle etkinliği değerlendirmesi sırasında kullandığı yüzde ölçüsü.
- (f) UR 126(b) Paragrafında yer verilen yöntemin kullanılması suretiyle etkinliğin değerlendirilmesinde, anılan etkinliğin her bir yeniden fiyatlandırma zaman dilimi için ayrı ayrı mı, yoksa bütün zaman dilimleri için topluca mı, ya da bunların bir bileşeni aracılığıyla mı ölçüleceği.

Finansal riskten korunma ilişkisinin tanımlanması ve belgelenmesinde kullanılan politikalar, işletmenin risk yönetim teknik ve hedefleriyle tutarlıdır. Bu politikalar keyfi bir biçimde değiştirilemez. Yapılan değişiklikler, piyasa koşullarında ve diğer faktörlerde meydana gelen değişikliklerle izah edilir ve işletmenin risk yönetim teknik ve hedefleri çerçevesinde ve bunlarla tutarlı olarak gerçekleştirilir.

UR120.Paragraf UR 114(e)'de yer alan finansal riskten korunma aracı, tek bir türev ürün veya içerdiği türev ürünlerin tamamı Paragraf UR 114(d)'e göre belirlenen faiz oranı riski taşıyan bir türev ürün portföyü olabilir (örneğin tamamı LIBOR riski taşıyan vadeli faiz oranı swaplarından oluşan bir portföy). Bu tür bir türev ürün portföyü, dengeleyici risk pozisyonları içerebilir. Ancak yazılı opsiyon veya net yazılı opsiyon içermeyebilir; çünkü bu Standart³ anılan türden opsiyonların finansal riskten korunma aracı olarak tanımlanmalarına izin vermez (yazılı bir opsiyonun satın alınmış bir opsiyonu dengeleyici olarak tanımlandığı durumlar hariç). Finansal riskten korunma aracının, UR 114(C) Paragrafında belirtilen tutarı birden fazla yeniden fiyatlandırma zaman diliminde finansal riskten korunması durumunda, anılan araç koruma sağladığı tüm zaman dilimlerine dağıtılır. Öte yandan, finansal riskten korunma aracının tamamının, sözü edilen yeniden fiyatlandırma zaman dilimlerine dağıtılması gerekir; çünkü bu Standart⁴, finansal riskten korunma ilişkisinin finansal riskten korunma aracının var olduğu belirli bir dönem için tanımlanmasına izin vermez.

UR121.İşletme peşin ödenebilecek bir kalemin gerçeğe uygun değerindeki değişimi Paragraf UR 114(g) uyarınca ölçtüğünde, faiz oranlarında meydana gelen bir değişim peşin ödenebilecek kalemin gerçeğe uygun değerini iki şekilde etkiler: faiz oranlarındaki değişim, sözleşmeden doğan nakit akışlarının gerçeğe uygun değerini ve peşin ödenebilecek kaleminde bulunan peşin ödeme opsiyonunun gerçeğe uygun değerini etkiler. Bu Standartın 81 inci Paragrafı, etkinliğin ölçülebilmesi kaydıyla, işletmenin, finansal varlık veya borçlarının ortak risk özellikleri taşıyan bir kısmını finansal riskten korunma konusu kalem olarak sınıflamasına izin verir. Paragraf 81A, peşin ödenen kalemler açısından, finansal riskten korunma konusu kalemin, sözleşmeye bağlı yeniden fiyatlandırma tarihlerine göre değil beklenen yeniden fiyatlandırma tarihlerine göre hesaplanan faiz oranındaki değişimlere bağlı gerçeğe uygun değer değişimleri olarak tanımlanmasına izin vermek suretiyle, söz konusu hükmün peşin ödenen kalemler açısından uygulanmasına imkân verir. Ancak, finansal riskten korunan faiz oranındaki değişimlerin beklenen yeniden fiyatlandırma tarihleri üzerindeki etkileri, ilgili finansal riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerindeki değişimlerin belirlenmesi sırasında dikkate alınır. Dolayısıyla beklenen yeniden fiyatlandırma tarihlerinin değiştirilmesi (örneğin beklenen peşin ödemelerde meydana gelen bir değişimi yansıtmak amacıyla) veya fiili yeniden fiyatlandırma tarihlerinin beklenenden farklılık arz etmesi durumunda, Paragraf UR 126'da yer verilen etkin olmama (etkinsizlik) durumu ortaya çıkacaktır. Bunun aksine, (a) finansal riskten korunan faiz oranındaki değişimler dışındaki unsurlardan oluştuğu açık olan, (b) finansal riskten korunan faiz oranındaki değişimlerle ilişkilendirilemeyen ve (c) finansal riskten korunan faiz oranıyla ilişkilendirilebilen değişikliklerden güvenilir bir biçimde ayırt edilebilen yeniden fiyatlandırma tarihlerindeki değişimler (örneğin peşin ödeme oranlarındaki değişimin faiz oranlarındaki değişime değil, tamamen vergisel veya demografik etkenlere dayanmakta olması), finansal riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerindeki değişimlerin belirlenmesi sırasında dikkate alınmaz; çünkü bunlar korunan riskle ilişkilendirilemezler. Beklenen yeniden fiyatlandırma tarihlerinde değişiklik meydana getiren unsur hakkında belirsizlik bulunması veya işletmenin, korunan faiz oranından kaynaklanan değişimleri diğer etkenlerden kaynaklanan değişimlerden güvenilir olarak ayıramaması durumunda, meydana gelen değişimin korunan faiz oranındaki değişimlerden kaynaklandığı varsayılır.

UR122.Bu Standart, Paragraf UR 114(g)'de belirtilen ve finansal riskten korunma konusu varlığın gerçeğe uygun değerinde meydana gelen ve korunan riskle ilişkilendirilebilen değişikliklerin tutarının

³ Bakınız: Paragraf 77 ve UR94

⁴ Bakınız: Paragraf 75

tespitinde kullanılması gereken yöntemler hakkında herhangi bir belirlemede bulunmaz. Bu tür bir ölçüm için istatistikî veya diğer tür tahmin yöntemlerinin kullanılması durumunda, işletme yönetiminin, ulaşılan sonucun finansal riskten korunma konusu kalemi oluşturan bütün varlık ve borçların ayrı ayrı ölçümünden elde edilecek sonuca yakın olmasını beklemesi gerekir. Finansal riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişimlerin finansal riskten korunma aracının değerindeki değişimlere eşit olduğunun varsayılması doğru bir yaklaşım değildir.

UR123.Paragraf 89A, belirli bir yeniden fiyatlandırma zaman diliminde finansal riskten korunan kalemin bir varlık olması durumunda, anılan varlığın değerindeki değişimin varlıklar içinde farklı bir kalem olarak sunulmasını gerektirir. Bunun aksine, belirli bir yeniden fiyatlandırma zaman diliminde finansal riskten korunan kalemin bir borç olması durumunda, anılan borcun değerindeki değişimin borçlar içinde farklı bir kalem olarak sunulması gerekir. Bunlar Paragraf UR 114(g)'de belirtilen finansal durum tablosu (*bilanço*) kalemleridir. Meydana gelen değişimlerin, varlıklara (veya borçlara) bireysel olarak dağıtılması gerekmez.

UR124.Paragraf UR 114(i), finansal riskten korunma konusu varlığın gerçeğe uygun değerinde meydana gelen ve korunan riskle ilişkilendirilebilen değişikliklerin, finansal riskten korunma aracı olarak kullanılan türev ürünün gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişikliklerden farklılaşması durumunun ilgili işlemin etkin olmaması (etkinsizlik) sonucunu doğurduğunu belirtir. Bu tür bir farklılaşma, aşağıdakileri de içeren birtakım sebeplerden kaynaklanabilir:

- (a) Fiili yeniden fiyatlandırma tarihlerinin beklenenden farklı olması veya beklenen yeniden fiyatlandırma tarihlerinin değiştirilmesi;
- (b) Finansal riskten korunma konusu portföyde yer alan kalemlerin değer düşüklüğüne uğraması veya finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılmaları;
- (c) Finansal riskten korunma aracı ile finansal riskten korunma konusu kalemin ödeme tarihlerinin farklı olması ve
- (d) Diğer sebepler (örneğin finansal riskten korunma konusu kalemlerden küçük bir bölümünün, finansal riskten korunan olarak tanımlandıkları gösterge faiz oranından daha düşük bir faiz oranı içermeleri ve ortaya çıkan etkin olmama durumunun, portföyün bir bütün olarak finansal riskten korunma muhasebesinin koşullarını taşıyamamasına sebep olacak düzeyde olmaması).

Anılan etkin olmama durumları⁵ tespit edilir ve kâr veya zararda muhasebeleştirilir.

UR125.Aşağıdaki durumların varlığı halinde ilgili finansal riskten korunma işleminin etkinliği genellikle artar:

- (a) İşletmenin farklı peşin ödeme özellikleri bulunan kalemleri bunların peşin ödeme davranışlarındaki farklılıkları dikkate alarak gruplaması.
- (b) İlgili portföydeki kalem sayısının arttırılması. Portföyde sadece birkaç kalem bulunması durumunda, anılan kalemlerden birisine ilişkin peşin ödemenin beklenilenden daha önce veya daha sonra gerçekleştirilmesi yüksek düzeyde etkinsizlik durumunun oluşmasına sebep olur. Aksine, ilgili portföyün birçok kalemden oluşması durumunda, yapılması gereken peşin ödemeler daha doğru bir biçimde tahmin edilebilir.
- (c) Yeniden fiyatlandırma zaman dilimlerinin dar olması (3 aylık dönem yerine bir ay). Daha dar zaman aralığı, finansal riskten korunma aracı ile finansal riskten koruma konusu kalemin yeniden fiyatlandırma ve ödeme tarihleri arasındaki yanlış eşleştirmenin etkilerini azaltır.
- (d) Finansal riskten korunma aracının tutarının, finansal riskten korunma konusu kalemdeki değişimleri yansıtmak amacıyla düzeltilmesinin sıklığında artış olması (örneğin peşin ödeme tahminlerindeki değişimler nedeniyle).

UR126.İşletme, etkinliği periyodik olarak test eder. Yeniden fiyatlandırma tarihlerine ilişkin tahminlerin işletmenin etkinliği değerlendirdiği bir tarihten bir sonraki değerlendirme tarihine kadar değişmesi durumunda, etkinliğin düzeyi aşağıda yer verilen yöntemlerden birisi aracılığıyla belirlenir:

⁵ Bütün TMS'ler için geçerli olan önemlilik unsuru, burada da geçerlidir.

- (a) Finansal riskten korunma aracının gerçeğe uygun değerindeki değişim (bakınız: Paragraf UR 114(h)) ile finansal riskten korunma konusu kalemin tamamının değerinde meydana gelen ve korunan faiz oranıyla ilişkilendirilebilen değişim arasındaki fark olarak (korunan faiz oranında meydana gelen değişikliklerin saklı peşin ödeme opsiyonunun gerçeğe uygun değeri üzerindeki etkileri de dahil) veya
- (b) Aşağıdaki tahminlerin kullanılması suretiyle İşletme:
- (i) Etkinliği değerlendirdiği son tarih itibariyle gerçekleşeceğini tahmin ettiği yeniden fiyatlandırma tarihleri çerçevesinde, varlıkların (veya borçların) korunan her bir yeniden fiyatlandırma dönemi itibariyle yüzdesini hesaplar.
- (ii) Finansal riskten korunma konusu kalemin değiştirilen tahminler sonrasındaki değerini hesaplamak için, söz konusu yüzdeyi ilgili yeniden fiyatlandırma zaman dilimindeki değiştirilmiş tutar tahminlerine uygular.
- (iii) Finansal riskten koruma konusu kalemin gözden geçirilmiş tahminlere göre gerçeğe uygun değerinde meydana gelen ve korunan riskle ilişkilendirilebilen değişimi hesaplar ve bunu Paragraf UR 114(g)'de belirtildiği şekilde sunar.
- (iv) (iii)'e göre tespit edilen tutar ile finansal riskten korunma aracının gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişim arasındaki farkı etkinsizlik (etkin olmama durumu) olarak muhasebeleştirilir (bakınız: Paragraf UR 114(h)).

UR127. İşletme etkinliği ölçmesi sırasında, mevcut varlıkların (veya borçların) tahmini yeniden fiyatlandırma tarihlerinde yapılan düzeltmeleri yeni varlıkların (veya borçların) oluşturulması işlemlerinden ayırır ve bunlardan sadece ilki etkinsizliğin oluşumuna sebep olur. Mevcut varlıkların ilgili zaman dilimleri arasında yeniden dağıtılmaları da dahil olmak üzere, tahmini yeniden fiyatlandırma tarihlerine yapılan tüm düzeltmeler (Paragraf UR 121 uyarınca hariç tutulanlar dışında) bir zaman dilimine ilişkin tahmini tutarın Paragraf UR 126(b)(ii)'ye göre düzeltilmesi işlemine ve dolayısıyla, etkinliğin ölçülmesi sürecine dahil edilir. Etkinsizliğin muhasebeleştirilmesiyle birlikte, işletme, etkinliği en son değerlendirdiği günden bu yana oluşan yeni varlıklar da dahil olmak üzere, her bir yeniden fiyatlandırma zaman dilimi itibariyle toplam varlık tutarını yeniden tahmin eder ve finansal riskten korunma konusu kalem olarak yeni bir tutar, finansal riskten korunan yüzde olarak ise yeni bir yüzde belirler. Paragraf UR 126(b)'de belirtilen yöntem etkinliğin ölçüldüğü bir sonraki tarihte yeniden tekrarlanır.

UR128. Yeniden fiyatlandırma zaman dilimine göre gruplandırılmış bulunan kalemler, beklenenden önce gerçekleşen peşin ödemeler veya değer düşüklüğü ya da satış dolayısıyla finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılabilir. Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde, finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılan kaleme ilişkin olarak Paragraf UR 114(g)'de yer verilen finansal durum tablosu (*bilanço*) kaleminde muhasebeleştirilmiş olan tutar finansal durum tablosundan (*bilançodan*) çıkarılır ve ilgili kalemin finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılmasından kaynaklanan kazanç veya kayıp olarak muhasebeleştirilir. Bunun için, finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılan kalemin yer aldığı yeniden fiyatlandırma zaman diliminin (dilimlerinin) bilinmesi gerekir; çünkü bunun bilinmesi, ilgili kalemin çıkarılacağı yeniden fiyatlandırma zaman diliminin (dilimlerinin) ve dolayısıyla Paragraf UR 114(g) belirtilen finansal durum tablosu (*bilanço*) kaleminin tespiti için gereklidir. Bir kalem finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakıldığında hangi zaman dilimine dahil edildiğinin belirlenebilmesi durumunda, ilgili zaman diliminden çıkarılır. Hangi zaman dilimine dahil edildiğinin belirlenememesi durumunda, finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakmanın beklenenden erken yapılan peşin ödemelerden kaynaklanması durumunda ilgili kalem en yakın zaman diliminden çıkarılır; finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakmanın satış veya değer düşüklüğünden kaynaklanması durumunda ise ilgili kalem kendisini içeren bütün zaman dilimlerine sistematik ve mantıklı bir temelde dağıtılır.

UR129. Buna ek olarak, bir zaman dilimi bittiğinde söz konusu zaman dilimine ilişkin olarak finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılmadığı görülen tutarlar, anılan tarih itibariyle kâr veya zararda muhasebeleştirilir (bakınız: Paragraf 89A). Örneğin bir işletmenin, kalemleri üç ayrı yeniden fiyatlandırma zaman dilimine ayırdığını farz edelim. Bir önceki yeniden sınıflama işleminde, finansal durum tablosunun (*bilançonun*) ilgili ayrı kaleminde raporlanan gerçeğe uygun değerdeki değişim 25 TL tutarında bir varlıktır. Bu tutar, 1 inci, 2 nci ve 3 üncü zaman dilimleriyle, sırasıyla, 7, 8 ve 10 TL

olarak ilişkilendirilebilir durumdadır. Birinci dönemle ilişkilendirilebilir varlıklar, bir sonraki yeniden sınıflamada, ya elde edilmiş ya da diğer zaman dilimlerine taşınmış durumdadırlar. Bu nedenle, sözü edilen 7 TL finansal durum tablosundan (*bilanço*) çıkarılır ve kâr veya zararda muhasebeleştirilir. 8 ve 10 TL, sırasıyla, 1 ve 2 inci dönemle ilişkilendirilebilir durumdadır. Söz konusu geriye kalan zaman dilimleri, Paragraf UR 114(g)'ye göre belirtildiği gibi gerçeğe uygun değerdeki değişimlere göre düzeltilirler.

UR130.Önceki iki Paragrafta yer alan hükümleri açıklamak amacıyla, bir işletmenin her bir yeniden fiyatlandırma zaman dilimine portföyün belirli bir yüzdesini tahsis etmek suretiyle varlıkları gruplandığını varsayalım. Ayrıca, işletmenin ilk iki zaman diliminden her ikisine birden 100 TL tutarında varlık tahsis ettiğini de farz edelim. Diğer yandan, ilk yeniden fiyatlandırma zaman dilimi bittiğinde, 110 TL tutarında varlık, beklenen ya da beklenmeyen peşin ödemeler nedeniyle finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılmıştır. Bu durumda, Paragraf UR 114(g)'de belirtilen ayrı finansal durum tablosu (*bilanço*) kaleminde ilk zaman dilimine ilişkin olarak yer alan tutarın tamamı ile ikinci zaman dilimine ilişkin olarak yer alan tutarın %10'u finansal durum tablosundan (*bilanço*) çıkarılır.

UR131.Bir yeniden fiyatlandırma dönemine ilişkin finansal riskten korunma konusu tutarın, ilgili olduğu varlıklar (veya borçlar) finansal durum tablosu (*bilanço*) dışı bırakılmaksızın azaltılması durumunda, Paragraf UR 114(g)'de söz edilen finansal durum tablosu (*bilanço*) kalemine dahil edilen tutarın azalmasıyla ilişkili olan kısmı 92 nci Paragrafa göre itfa edilir.

UR132.İşletme Paragraf UR 114-UR 131'de yer alan yaklaşımı, daha önce TMS 39 uyarınca nakit akış riskine yönelik finansal riskten korunma işlemi olarak muhasebeleştirilmiş olduğu bir finansal riskten korunma konusu portföy için uygulamak isteyebilir. Bu tür bir işletme, nakit akış riskinden korunma işlemi olarak yaptığı tanımlamayı Paragraf 101(d)'ye göre iptal eder ve adı geçen Paragrafta yer alan hükümleri uygular. İşletme, ayrıca, ilgili finansal riskten koruma işlemini gerçeğe uygun değer riskinden korunma işlemi olarak yeniden sınıflar ve Paragraf UR 114-UR 131'de yer verilen hükümleri bundan sonraki muhasebe dönemlerine ileriye yönelik olarak uygular.

Geçiş (103 – 108C Paragrafları)

UR133.İşletme, bu Standarda (Paragraf 80'in son cümlesiyle değiştirilen) göre finansal riskten korunma muhasebesi uygulanma özelliklerini taşıyan bir finansal riskten korunma işlemine ilişkin tahmini grup içi işlemi, 1 Ocak 2005'te veya sonrasında başlayan yıllık dönemin başlangıcı itibariyle (veya karşılaştırmalı bilginin yeniden ifade edilmesi amacıyla, daha önceki bir dönemin başlangıcında) finansal riskten korunma konusu kalem olarak sınıflamış olabilir. Anılan işletme, 1 Ocak 2005'te veya sonrasında başlayan yıllık dönemin başlangıcından itibaren (veya ilgili karşılaştırmalı dönemin başlangıcından itibaren), finansal riskten korunma muhasebesinin uygulanması amacıyla konsolide finansal tablolarında bu sınıflamayı kullanabilir. Sözü edilen işletme, Paragraf UR 99A ve UR 99B'yi ise, 1 Ocak 2005 veya sonrasında başlayan yıllık dönemin başlangıcından itibaren uygular. Ancak Paragraf 108B'de yer verildiği üzere, ilgili işletmenin Paragraf UR 99B'yi önceki dönemler için uygulamaya zorunluluğu bulunmaz.